

**Evaluatie VWS-beleid
Bestrijding seksueel
geweld (1991-1995)**

**Bijlagenboek:
Provincieplaatjes**

Behorend bij deelrapport II:
Stand van zaken
regulier hulpaanbod

Amsterdam, april 1996
Van Dijk, Van Someren en Partners
Pauline de Savornin Lohman

Inhoudsopgave

	pagina
Inleiding	1
1 Provincie Groningen	5
1.1 Bronnen	5
1.2 Aanbieders van hulp	5
1.3 Het type geboden hulp	6
1.4 Omvang van de geboden hulp	6
1.5 Samenwerking tussen instellingen	8
2 Provincie Friesland	9
2.1 Bronnen	9
2.2 Aanbieders van hulp	9
2.3 Het type aangeboden hulp	10
2.4 Omvang van de geboden hulp	10
2.5 Samenwerking tussen instellingen	12
3 Provincie Drenthe	13
3.1 Bronnen	13
3.2 Aanbieders van hulp	13
3.3 Het type aangeboden hulp	14
3.4 Omvang van de geboden hulp	15
3.5 Samenwerking tussen instellingen	16
4 Provincie Overijssel	17
4.1 Bronnen	17
4.2 Aanbieders van hulp	17
4.3 Het type aangeboden hulp	18
4.4 Omvang van de geboden hulp	18
4.5 Samenwerking tussen instellingen	20
5 Provincie Gelderland	21
5.1 Bronnen	21
5.2 Aanbieders van hulp	21
5.3 Het type aangeboden hulp	22
5.4 Omvang van de geboden hulp	22
5.5 Samenwerking tussen instellingen	24
6 Provincie Flevoland	25
6.1 Bronnen	25
6.2 Aanbieders van hulp	25
6.3 Het type aangeboden hulp	26
6.4 Omvang van de geboden hulp	26
6.5 Samenwerking tussen instellingen	27
7 Provincie Utrecht	29
7.1 Bronnen	29
7.2 Aanbieders van hulp	29
7.3 Het type aangeboden hulp	30
7.4 Omvang van de geboden hulp	31
7.5 Samenwerking tussen instellingen	32

8	Provincie Noord-Holland	33
8.1	Bronnen	33
8.2	Aanbieders van hulp	33
8.3	Het type aangeboden hulp	34
8.4	Omvang van de geboden hulp	35
8.5	Samenwerking tussen instellingen	36
9	Provincie Zuid-Holland	37
9.1	Bronnen	37
9.2	Aanbieders van hulp	37
9.3	Het type aangeboden hulp	38
9.4	Omvang van de geboden hulp	39
9.5	Samenwerking tussen instellingen	41
10	Provincie Zeeland	43
10.1	Bronnen	43
10.2	Aanbieders van hulp	43
10.3	Het type aangeboden hulp	44
10.4	Omvang van de geboden hulp	44
10.5	Samenwerking tussen instellingen	46
11	Provincie Noord-Brabant	47
11.1	Bronnen	47
11.2	Aanbieders van hulp	47
11.3	Het type aangeboden hulp	48
11.4	Omvang van de geboden hulp	48
11.5	Samenwerking tussen instellingen	50
12	Provincie Limburg	51
12.1	Bronnen	51
12.2	Aanbieders van hulp	51
12.3	Het type aangeboden hulp	52
12.4	Omvang van de geboden hulp	53
12.5	Samenwerking tussen instellingen	54
	Bijlage: Geraadpleegde literatuur	55

Inleiding

Het voor u liggende rapport maakt onderdeel uit van de rapportage van het onderzoek 'Evaluatie VWS-beleid bestrijding seksueel geweld (1991-1995)'.

De totale rapportage bestaat uit 5 aparte deelrapporten met de volgende titels:

- I Beschrijving evaluatie en samenvatting van de bevindingen
- II Stand van zaken regulier hulpaanbod
- III Deskundigheidsbevordering
- IV Preventie
- V Toekomstverkenning

De rapportage is zodanig opgezet, dat degenen die alleen globaal geïnteresseerd zijn in de evaluatie van het gevoerde beleid zich kunnen beperken tot het lezen van deelrapport I. Degenen die diepgaander geïnformeerd willen worden over de verschillende onderdelen van het gevoerde beleid kunnen terecht bij de betreffende deelrapporten.

Het voor u liggende rapport is een uitgebreide *bijlage bij deelrapport II* (Stand van zaken regulier hulpaanbod). In dit bijlageboek worden de provincieplaatjes gepresenteerd die zijn samengesteld als een tussenstap om te komen tot een landelijk beeld van de gerealiseerde reguliere hulp aan slachtoffers van seksueel geweld.

Aangezien er in het veld belangstelling bleek te bestaan voor deze provincieplaatjes, is besloten dit materiaal in een apart bijlageboek naar buiten te brengen.

Voor een goed begrip van de informatie in dit bijlageboek dient u tevens het betreffende deelrapport II te lezen, aangezien daarin uitgebreid aandacht wordt besteed aan de gehanteerde onderzoeksmethoden. Hieronder worden alleen de hoofdlijnen van het uitgevoerde onderzoek naar het hulpaanbod uiteen gezet.

Het uitgevoerde onderzoek in hoofdlijnen

Het onderzoek naar het reguliere hulpaanbod aan slachtoffers van seksueel geweld had tot doel na te gaan of en op welke wijze de belangrijkste reguliere hulp-aanbieders aandacht en hulp voor slachtoffers van seksueel geweld hebben gerealiseerd. Doel was tevens hiervan een landelijk overzicht te krijgen, zodat aangegeven kon worden in welke gebieden zich nog eventuele witte of zwakke plekken bevinden in het hulpaanbod.

De inventarisatie van het hulpaanbod was nadrukkelijk *kwantitatief* georiënteerd; het was de bedoeling om een aantal algemene kengetallen boven water te halen over de omvang/capaciteit van verschillende vormen van hulp. De *kwaliteit* van de geboden hulp is niet nader onderzocht in dit onderzoeksdeel.

Het onderzoek heeft bestaan uit twee fasen: eerst is een literatuur-onderzoek gedaan en dit is vervolgens aangevuld met een veldonderzoek onder ambulante hulpaanbieders.

De landelijke inventarisatie van het hulpaanbod is in een aantal opzichten ingeperkt.

- 1 Alleen de volgende typen van hulp zijn onderzocht:
 - opvang/onderdak voor slachtoffers van seksueel geweld;
 - behandeling: ambulante en (semi-)residentiële psychosociale of psychiatrische hulp van slachtoffers;
 - praktische ondersteuning/begeleiding van slachtoffers.Het 'toeleidingstraject' naar deze vormen van hulp (signalering en verwijzing) is niet landelijk in kaart gebracht.
- 2 Alleen het hulpaanbod aan *slachtoffers* van seksueel geweld en eventuele andere betrokkenen in de directe omgeving van het slachtoffer (partner, gezin, moeder) is in kaart gebracht. Het aanbod aan *plegers* van seksueel geweld is niet geïnventariseerd.
- 3 De inventarisatie beperkte zich tevens tot hulpverlening aan (jong-)volwassen slachtoffers. Het hulpverleningsaanbod bij actuele seksuele kindermishandeling is niet geïnventariseerd. Het hulpaanbod aan jong-volwassenen (vanaf 16 jaar) is alleen meegenomen voor zover dit afkomstig was van FIOM, RIAGG of AMW. Het aanbod vanuit de jeugdhulpverlening is niet apart in kaart gebracht.
- 4 De inventarisatie van het hulpaanbod aan slachtoffers van seksueel geweld beperkt zich tot de *reguliere professionele hulpverlening*, met als belangrijkste categorieën: ambulante en (semi-)residentiële geestelijke gezondheidszorg en algemeen maatschappelijk werk. Uit praktische overwegingen is afgezien van inventarisatie van het hulpaanbod door vrijgevestigde hulpverleners.

Uitvoering van het literatuuronderzoek

Bij het verzamelen van bruikbaar materiaal is in eerste instantie een beroep gedaan op bestaande bibliografieën en bibliotheken (onder andere VWS, TransAct, SWIDOC en IIAV). Van gedateerd materiaal (1993 en eerder) is nagegaan of er een meer recente versie beschikbaar was. Verder is voor gebieden waarover geen materiaal gevonden werd in bibliotheken en bibliografieën, contact gezocht met sleutelpersonen ter plekke. Het overgrote deel van het aldus verzamelde materiaal bestaat uit provinciale, regionale en lokale verwijsgidsen voor hulpverleners. Bij de inventarisatie van de schriftelijke informatie is een indeling naar provincies gehanteerd. Getracht is om per provincie een zo volledig en betrouwbaar mogelijk overzicht te krijgen van het beschikbare hulpaanbod op grond van beschikbare verwijsgidsen. Alle in de gids genoemde activiteiten en instellingen zijn aangemerkt als 'een aanbod (hebbend)' als in de omschrijving van de activiteiten en/of doelgroepen expliciet werd verwezen naar (een vorm van) seksueel geweld¹. Wat betreft de *opvang* is geïnventariseerd welke voorzieningen aanwezig zijn die zich specifiek richten op de opvang van *vrouwen* en hun kinderen. Dit omdat uit de literatuur bekend is dat bij een zeer groot deel van de cliënten van deze vrouwenopvangvoorzieningen slachtofferschap van seksueel geweld (in brede zin, dus inclusief mishandeling door partners) een rol van betekenis speelt².

1 In de gidsen is via de index gezocht op de volgende onderwerpen: crisisopvang en vrouwenopvang; geweld; incest; mishandeling; seksueel geweld; seksueel misbruik. Daarnaast is alle informatie over specifieke groepen (migranten, gehandicapten, homoseksuelen mannen en vrouwen) doorgenomen op een mogelijk aanbod op het gebied van seksueel geweld. Gidsen zonder index zijn integraal doorgenomen, waarbij gekeken werd of een van de genoemde onderwerpen in de tekst voorkwam.

2 Uit recente registratiegegevens van de vrouwenopvang blijkt dat bij ruim 60% van de aanmeldingen sprake is van seksueel geweld. Van de *opgenomen* vrouwen heeft 67% (FIOM) tot 94% (Blijf) (seksueel) geweld als hoofdproblematiek (Federatie Opvang, 1995).

Uitvoering van het enquête-onderzoek

Het aanvullend enquête-onderzoek richtte zich op de volgende ambulante instellingen: RIAGG's, algemeen maatschappelijk werk (AMW) en ambulante FIOM. Voor deze drie is gekozen omdat uit het literatuuronderzoek bleek dat deze instellingen belangrijke aanbieders zijn van ambulante hulp op het gebied van seksueel geweld. Voor elk van de drie typen instellingen is een aparte schriftelijke vragenlijst ontwikkeld, waarin vragen zijn opgenomen over het hulpaanbod, deskundigheid, samenwerking, aandacht voor specifieke groepen en preventie. In de enquête is gevraagd of de instelling een *specifiek hulpaanbod* had voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld³.

Daarnaast is aan *alle* instellingen (dus ook degenen die géén specifiek aanbod zeiden te hebben) gevraagd aan te geven bij welk *aantal* cliënten (in 1994) in hun ogen sprake was van een (achterliggende) problematiek op het gebied van seksueel geweld.

De drie typen instellingen zijn integraal benaderd: er is geen steekproef getrokken. Uit de kwaliteit van de respons kan worden afgeleid dat het invullen van de lijst door de betreffende instellingen zeer serieus is genomen. Rekening houdend met de minder gunstige (vakantie-)periode kan gesproken worden van een bevredigende respons. Dit geldt zeker voor de ambulante FIOM-bureaus (respons: 95%) en het AMW (respons: 55%). De respons vanuit de RIAGG's valt wat tegen als we deze afmeten aan het totaal aantal *lokaties* dat onder de 57 aangeschreven (hoofd-)vestigingen valt. Op basis van de RIAGG-adressenlijst kunnen 114 relevante lokaties⁴ onderscheiden worden. We hebben één of meer reacties ontvangen van in het totaal 48 verschillende RIAGG-lokaties (waarbij soms lijsten werden ingestuurd door verschillende afdelingen binnen één lokatie). Op het niveau van de RIAGG-lokaties kan men dus spreken van een respons van 42%.

De gegevens uit het literatuuronderzoek en uit het enquête-onderzoek zijn *gecombineerd* om te komen tot een zo volledig mogelijk beeld van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld in de 12 provincies in Nederland.

3 Het begrip 'specifiek hulpaanbod' is daarbij als volgt (vrij breed) gedefinieerd:

- a) De toepassing van specifieke methoden of werkwijzen in de hulpverlening, die zijn toegesneden op hulp aan slachtoffers van seksueel geweld. Te denken valt aan: hypnotherapie, lichaamswerk, spelen en ontspanningsoefeningen.
- b) Het inzetten van hulpverleners met specifieke deskundigheid op het gebied van hulpverlening aan slachtoffers van seksueel geweld, als bij de intake of gedurende de behandeling blijkt dat er bij een cliënt sprake is van een (achterliggende) seksueel geweld problematiek.
- c) Het organiseren van groepen rond seksueel geweld thema's, zoals een incestverwerkingsgroep.

4 Dat zijn alle lokaties waar minimaal een afdeling volwassenenzorg of psychotherapie of sociaal psychiatrische zorg aanwezig is.

1 Provincie Groningen

1.1 Bronnen

Literatuur: Zorg in Groningen 1994/1995

Enquête: Ambulante instellingen: 12
 Respons 42% (5 instellingen)⁵

De schriftelijke informatie over de provincie Groningen is wel recent, maar inhoudelijk nogal summier.

De respons op de enquête is vrij laag: 42%, tegen landelijk 52%. Dit is met name te wijten aan het feit dat de RIAGG in Groningen niet tijdig heeft gereageerd op de enquête. Over het RIAGG-aanbod in Groningen zijn alleen enkele algemene gegevens bekend uit de beschikbare literatuur.

1.2 Aanbieders van hulp

In tabel 1.1 valt te lezen hoeveel potentiële reguliere aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld aanwezig zijn in de provincie Groningen, en welk deel van deze aanbieders (c.q. instellingen⁶) volgens onze informatie een *specifiek aanbod* heeft voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld.

Tabel 1.1: Aanbieders provincie Groningen

Type instelling	Aanwezige instellingen		Aanbieders van hulp bij seksueel geweld	
	Absoluut		Absoluut	%
Ambulant 1e/2e lijn	12		5	42
- RIAGG	3		0	
- AMW	8		4	
- ambulante FIOM	■		■	
(Semi-)residentiële (G)GZ	2		*0	0
Maatschappelijke opvang	7		**3	43
Totaal aanbieders	21		8	38

* In de literatuur staat dat het aanbod in 'ontwikkeling' is.

** Waarvan 1 incest-opvanghuis voor jongeren (13-21 jaar).

In Groningen heeft 38% van de potentiële reguliere aanbieders van hulp aan volwassen slachtoffers van seksueel geweld een aanbod gerealiseerd. Een aanbod vanuit de (semi-)residentiële GGZ is ons niet bekend.

5 Te weten: 1 ambulante FIOM; 0 RIAGG-lokaties en 4 AMW-instellingen.

6 Het aantal vrijgevestigde hulpverleners is niet geïnventariseerd, daar dit praktisch onmogelijk bleek.

1.3 Het type geboden hulp

Om te kunnen beoordelen of er in de provincie sprake is van een 'afdekkend aanbod' is het type hulp dat door de verschillende instellingen wordt aangeboden ingedeeld naar 5 hoofdtypen⁷.

Tabel 1.2: Aanbod naar type, provincie Groningen

Type aanbod	Aantal instellingen	Type instellingen
Eerste (crisis)opvang*	1	AMW
Ambulante behandeling	5	FIOM, 4 x AMW
- individueel/slachtoffers	1	
- groep/slachtoffers	1	
- systeem (relatie/gezin)	1	
- hulp aan omgeving	1	
(totaal aantal groepen: 2)		
Dag/deeltijd behandeling		
Klinische behandeling		
Praktische begeleiding	7	
- ambulante	4	AMW
- met opvang	3	vrouwenopvang, 1 jongeren/ incest opvang

* Betreft eerste telefonische of ambulante opvang door de reguliere hulpverlening (dus exclusief politie, slachtofferhulp of vrijwillige (crisis)opvangprojecten.

In Groningen is alleen een hulpaanbod beschikbaar op het gebied van eerste (crisis) opvang, ambulante hulpverlening en praktische begeleiding (al dan niet in combinatie met verblijf). Een aanbod voor dag- of deeltijdbehandeling en een aanbod voor klinische behandeling (met opname) ontbreekt in Groningen.

1.4 Omvang van de geboden hulp

In tabel 1.3 wordt een schatting gemaakt van het aantal cliënten dat in 1994 gebruik heeft gemaakt van vormen van **reguliere ambulante hulp**, (mede) in verband met seksueel geweld problematiek. Het kan daarbij gaan om hulp die expliciet op een seksueel geweld thema gericht is (zoals bijvoorbeeld deelname aan een incest-verwerkingsgroep), maar ook om mensen die met een andere hulpvraag zijn binnengekomen, maar waarbij volgens de hulpverleners ook sprake is van een seksueel geweld problematiek. Daartoe is in de enquête onder de ambulante instellingen aan **alle** instellingen⁸ gevraagd een schatting te maken van het *totaal aantal cliënten* in 1994 waarbij een seksueel geweld problematiek (mede) een rol speelde in de hulpvraag.

⁷ Deze indeling volgt in grote lijnen de functionele indeling die gehanteerd wordt in het wetsvoorstel Modernisering Zorgaanspraken, en die ook is overgenomen in het Werkprogramma VHV van VWS (1993).

⁸ Dus ook aan instellingen die te kennen gaven dat zij geen specifiek aanbod verzorgden, maar een eventuele seksueel geweld problematiek 'meenemen' in de reguliere hulpverlening.

De omvang van de hulpvraag in de **maatschappelijke opvang** is bepaald aan de hand van gegevens uit het NIZW-vademecum Maatschappelijke Opvang. In tabel 1.3 wordt weergegeven *hoeveel bedden* beschikbaar zijn in de algemene vrouwenopvang (Vrouwenopvang totaal)⁹. Daaronder wordt vermeld hoeveel bedden er beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die onderdak en praktische begeleiding bieden, en hoeveel bedden beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die daarnaast ook vormen van psychosociale of psychiatrische behandeling aanbieden (opvang en behandeling)¹⁰.

Tabel 1.3: Geschatte omvang van de hulp, provincie Groningen

Reguliere ambulante hulp	Aantal cliënten	Aantal aanbieders*
Totaal cliënten**	390	4
- individuele behandeling	240	
- groepen	24	
- systemen	onbekend	
Maatschappelijke opvang	Aantal bedden***	Aantal instellingen
Vrouwenopvang totaal	78	2
- opvang en begeleiding	35	
- opvang en behandeling	43	
Overigen	onbekend	1
- jongerenopvang incest	onbekend	

* Aantal aanbieders waarvan het aantal cliënten per type aanbod bekend is.

** Het totaal wijkt af van de som der delen omdat:

- a ook het aantal cliënten is meegeteld dat gebruik maakt van het reguliere aanbod, en waarbij sprake is van een achterliggende seksueel geweldproblematiek.
- b cliënten soms gebruik maken van meerdere vormen van hulp (individueel + groep + systeem).

*** Meestal is circa 50-60% daarvan gereserveerd voor kinderen van de opgevangen vrouwen.

Het beeld dat uit de tabel naar voren komt is onvolledig:

- gegevens over het aantal cliënten met een seksueel geweld problematiek dat geholpen wordt in de (semi-)residentiële GGZ (klinische behandeling) ontbreken;
- niet alle ambulante instellingen met een aanbod hebben de vragen over aantallen cliënten beantwoord.

Op basis van de antwoorden van 4 ambulante instellingen komen we tot een aantal van 390 personen dat in 1994 een of meer vormen van ambulante hulp heeft ontvangen (mede) wegens slachtofferschap van seksueel geweld.

Als we de gegevens over het aantal geholpen cliënten extrapoleren naar het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is, dat deze hulp verlenen aan slachtoffers van seksueel geweld (zie tabel 1.1, rechter kolom), dan is in deze provincie in 1994 naar schatting **minimaal aan 490 personen** ambulante hulp verleend,

⁹ Het betreft het totaal aantal beschikbare bedden voor vrouwen en hun kinderen. Over het algemeen is daarvan circa 50% gereserveerd voor vrouwen en 50% voor kinderen. De gemiddelde verblijfsduur van vrouwen in de algemene vrouwenopvang bedroeg in 1993 ongeveer 11 weken (bron: Federatie opvang, 1993).

¹⁰ Het betreft grotendeels FIOM-huizen.

(mede) in verband met een seksueel geweld problematiek¹¹.

Daarnaast zijn er 78 bedden beschikbaar in vrouwenopvangvoorzieningen. Dit is 45 % van de totale opvangcapaciteit in Groningen (173 bedden).

Uitgaande van het gemiddelde gegeven dat 50% van deze bedden bestemd is voor volwassen vrouwen (en 50% voor hun kinderen), dat vrouwen gemiddeld 11 weken in de opvang verblijven¹² en onder de aanname dat de opvangbedden gedurende het gehele jaar bezet zijn, komen we tot een aantal van **maximaal 185 vrouwen** dat in 1994 is opgevangen in de vrouwenopvang.

1.5 Samenwerking tussen instellingen

Uit de enquêtegegevens, die zijn aangevuld met gegevens uit schriftelijk materiaal, blijkt dat in Groningen sprake is van minstens 4 samenwerkingsverbanden die zich bezighouden met seksueel geweld.

Van deze verbanden functioneren er 3 op provinciaal niveau, en 1 verband heeft een regionaal werkgebied.

11 Deze extrapolatie houdt in dat voor de instellingen waarvan het aantal geholpen 'seksueel geweld-cliënten' bekend is, het gemiddeld aantal cliënten per instelling is berekend. Dit gemiddelde is vervolgens vermenigvuldigd met het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is dat zij een aanbod hebben.

12 Bron: Federatieve Opvang, 1994.

2 Provincie Friesland

2.1 Bronnen

Literatuur: Wegwijzer VHV en hulp na seksueel geweld (december 1994)
Groepenboekje hulpverlening na seksueel geweld
Enquête: Ambulante instellingen: 9
 Respons 91 % (8 instellingen)¹³

De schriftelijke informatie over Friesland is recent en redelijk volledig.
De respons op de enquête is relatief hoog: 75% tegen 52% landelijk. De RIAGG's in Friesland landelijk. De RIAGG's in Friesland hebben echter matig gereageerd op de enquête (1 van de 4 vestigingen heeft een ingevulde vragenlijst gestuurd).

2.2 Aanbieders van hulp

In tabel 2.1 valt te lezen hoeveel potentiële reguliere aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld aanwezig zijn in de provincie, en welk deel van deze aanbieders (c.q. instellingen¹⁴) volgens onze informatie een *specifiek aanbod* heeft voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld.

Tabel 2.1: Aanbieders provincie Friesland

Type instelling	Aanwezige instellingen		Aanbieders van hulp bij seksueel geweld	
	Absoluut		Absoluut	%
Ambulant 1e/2e lijn	13		8	62
- RIAGG	4		0	
- AMW	8		7	
- ambulante FIOM	■		1	
(Semi-)residentiële (G)GZ	4		*1	25
Maatschappelijke opvang	7		1	14
Totaal aanbieders	24		10	42

* Psychiatrisch dagbehandelcentrum Leeuwarden.

Uit de tabel blijkt dat bijna de helft van de instellingen in Friesland, die ambulante of residentiële hulp of onderdak bieden, een specifiek aanbod hebben voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld. Met name de ambulante sector scoort hoog (62%). Dit komt vooral door het feit dat veel AMW-instellingen in Friesland hulp bieden aan slachtoffers van seksueel geweld.

¹³ Te weten: 1 ambulante FIOM; 1 RIAGG-lokatie en 6 AMW-instellingen.

¹⁴ Het aantal vrijgevestigde hulpverleners is niet geïnventariseerd, daar dit praktisch onmogelijk bleek.

2.3 Het type aangeboden hulp

Om te kunnen beoordelen of er in de provincie sprake is van een 'afdekkend aanbod' is het type hulp dat door de verschillende instellingen wordt aangeboden ingedeeld naar 5 hoofdtypen¹⁵.

Tabel 2.2: Aanbod naar type, provincie Friesland

Type aanbod	Aantal instellingen	Type instellingen
Eerste (crisis)opvang*	3	AMW, 7 x 24 uur
Ambulante behandeling	8	FIOM en 7 x AMW
- individueel/slachtoffers	6	
- groep/slachtoffers	4	
- systeem (relatie/gezin)	5	
- hulp aan omgeving	1	
(totaal aantal groepen: 2)		
Dag/deeltijd behandeling	1	psychiatrisch dagbehandelcentrum
Klinische behandeling	-	
Praktische begeleiding	8	
- ambulant	6	AMW
- met opvang	1	vrouwenopvang

* Betreft eerste telefonische of ambulante opvang door de reguliere hulpverlening (dus exclusief politie, slachtofferhulp of vrijwillige (crisis)opvangprojecten).

In Friesland zijn 4 van de 5 hoofdtypen hulp aanwezig. Wat nog ontbreekt is een klinisch behandelingsaanbod (met opname). Er is wel een Zorgprogramma in ontwikkeling, die mogelijk in de toekomst in deze lacune zal voorzien (zie paragraaf 2.5).

2.4 Omvang van de geboden hulp

In tabel 2.3 wordt een schatting gemaakt van het aantal cliënten dat in 1994 gebruik heeft gemaakt van vormen van reguliere hulp, (mede) in verband met seksueel geweld problematiek. Het kan daarbij gaan om hulp die expliciet op een seksueel geweld thema gericht is (zoals bijvoorbeeld deelname aan een incest-verwerkingsgroep), maar ook om mensen die met een andere hulpvraag zijn binnengekomen, maar waarbij volgens de hulpverleners ook sprake is van een seksueel geweld problematiek.

Daartoe is in de enquête onder de ambulante instellingen aan **alle** instellingen¹⁶ gevraagd een schatting te maken van het *totaal aantal cliënten* in 1994 waarbij een seksueel geweld problematiek (mede) een rol speelde in de hulpvraag.

15 Deze indeling volgt in grote lijnen de functionele indeling die gehanteerd wordt in het wetsvoorstel Modernisering Zorgaanspraken, en die ook is overgenomen in het Werkprogramma VHV van VWS (1993).

16 Dus ook aan instellingen die te kennen gaven dat zij geen specifiek aanbod verzorgden, maar een eventuele seksueel geweld problematiek 'meenemen' in de reguliere hulpverlening.

De omvang van de hulpvraag in de maatschappelijke opvang is bepaald aan de hand van gegevens uit het NIZW-vademecum Maatschappelijke Opvang. In tabel 2.3 wordt weergegeven *hoeveel bedden* beschikbaar zijn in de algemene vrouwenopvang (Vrouwenopvang totaal)¹⁷. Daaronder wordt vermeld hoeveel bedden er beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die onderdak en praktische begeleiding bieden, en hoeveel bedden beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die daarnaast ook vormen van psychosociale of psychiatrische behandeling aanbieden (opvang en behandeling)¹⁸.

Tabel 2.3: Geschatte omvang van de hulp, provincie Friesland

Reguliere ambulante hulp	Aantal cliënten	Aantal aanbieders*
Totaal cliënten**	375	6
- individuele behandeling	350	
- groepen	65	
- systemen	70	
Maatschappelijke opvang	Aantal bedden***	Aantal instellingen
Vrouwenopvang totaal	21	1
- opvang en begeleiding	21	1
- opvang en behandeling	-	-

* Aantal aanbieders waarvan het aantal cliënten per type aanbod bekend is.

** Het totaal wijkt af van de som der delen omdat:

- a ook het aantal cliënten is meegeteld dat gebruik maakt van het reguliere aanbod, en waarbij sprake is van een achterliggende seksueel geweld problematiek.
- b cliënten soms gebruik maken van meerdere vormen van hulp (individueel + groep + systeem).

*** Meestal is circa 50-60% daarvan gereserveerd voor kinderen van de opgevangen vrouwen.

Het beeld dat uit de tabel naar voren komt is onvolledig: met name gegevens over het aantal cliënten met een seksueel geweld problematiek dat geholpen wordt in de (semi-)residentiële GGZ (klinische behandeling) ontbreken.

Het beeld van het ambulante aanbod is redelijk volledig wat betreft FIOM en AMW. De RIAGG meldt, dat 5-10% van de cliënten in de reguliere hulpverlening een seksueel geweld probleem heeft. Gegevens over het totaal aantal cliënten van deze RIAGG ontbreken echter.

Als we de gegevens over het aantal geholpen cliënten extrapoleren naar het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is, dat deze hulp verlenen aan slachtoffers van seksueel geweld (zie tabel 2.1, rechter kolom), dan is in deze provincie in 1994 naar schatting **minimaal aan 500 personen** ambulante hulp verleend, (mede) in verband met een seksueel geweld problematiek¹⁹.

17 Het betreft het totaal aantal beschikbare bedden voor vrouwen en hun kinderen. Over het algemeen is daarvan circa 50% gereserveerd voor vrouwen en 50% voor kinderen. De gemiddelde verblijfsduur van vrouwen in de algemene vrouwenopvang bedroeg in 1993 ongeveer 11 weken (bron: Federatie opvang, 1993).

18 Het betreft grotendeels FIOM-huizen.

19 Deze extrapolatie houdt in dat voor de instellingen waarvan het aantal geholpen "seksueel geweld-clieënten" bekend is, het gemiddeld aantal cliënten per instelling is berekend. Dit gemiddelde is vervolgens vermenigvuldigd met het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is dat zij een aanbod hebben.

In Friesland is één vrouwenopvangvoorziening. De capaciteit van deze voorziening (21 bedden) maakt 15 % uit van de totale opvangcapaciteit in Friesland (141 bedden). Binnen de vrouwenopvang in Friesland is **geen** aanbod voor psychosociale of psychiatrische behandeling van vrouwen.

Uitgaande van het gemiddelde gegeven dat 50 % van deze bedden bestemd is voor volwassen vrouwen (en 50 % voor hun kinderen), dat vrouwen gemiddeld 11 weken in de opvang verblijven²⁰ en onder de aanname dat de opvangbedden gedurende het gehele jaar bezet zijn, komen we tot een aantal van **maximaal 50 vrouwen** dat in 1994 is opgevangen in de vrouwenopvang.

2.5 Samenwerking tussen instellingen

Uit de enquêtegegevens, die zijn aangevuld met gegevens uit schriftelijk materiaal, blijkt dat in de provincie Friesland sprake is van minstens 2 samenwerkingsverbanden die zich bezighouden met seksueel geweld.

Van deze verbanden functioneert er 1 op provinciaal niveau, en 1 verband heeft een regionaal werkgebied (Noordoost- en Oost-Friesland).

Zorgprogramma VHV (in ontwikkeling)²¹

In Friesland is - op initiatief van het SIGG Friesland - een zorgprogramma VHV in ontwikkeling. Daarbinnen is o.a. een '*Zorgprogramma slachtoffers van seksueel geweld en vrouwenmishandeling*' geformuleerd. Het programma start (1995) met het aantrekken van een projectleider.

Participanten: 4 PAAZ-afdelingen van ziekenhuizen, PDL Leeuwarden (zie ook tabel 2.1), 2 APZ-en (Franeker en Z-O Friesland), RIBW Friesland en RIAGG Friesland.

20 Bron: Federatieve Opvang, 1994.

21 Aangezien het initiatieven betreft die nog in een ontwikkelingsfase zijn, zijn de betreffende participanten (tenzij zij reeds andere vormen van hulp op het gebied van seksueel geweld uitvoeren) **niet** opgenomen in het overzicht van aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld.

3 Provincie Drenthe

3.1 Bronnen

Literatuur: Verwijsbrochure seksueel geweld, regio Z-W Drenthe (nov. 1994)

Enquête: Ambulante instellingen: 12
 Respons 42% (5 instellingen)²²

De schriftelijke informatie over provincie Drenthe is recent, maar onvolledig. De beschikbare literatuur beperkt zich tot één subregio.

De respons op de enquête is relatief laag (42 %, tegen landelijk 52 %). Dit wordt met name veroorzaakt door het feit dat slechts 1 van de 4 in Drenthe aanwezige RIAGG-lokaties heeft gereageerd op de enquête. Uit de literatuur is wel bekend dat alle RIAGG's in Drenthe beschikken over een aandachtfunctionaris incest/seksueel geweld. Daarom is er verder van uitgegaan dat de 4 RIAGG's in Drenthe **wel** behoren tot de aanbieders van hulp. Nadere gegevens over het type aanbod en het aantal cliënten dat daar gebruik van maakt zijn echter maar van 1 RIAGG bekend. Overigens laat ook de respons van het AMW te wensen over (43).

3.2 Aanbieders van hulp

In tabel 3.1 valt te lezen hoeveel potentiële reguliere aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld aanwezig zijn in de provincie, en welk deel van deze aanbieders (c.q. instellingen²³) volgens onze informatie een *specifiek aanbod* heeft voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld.

Tabel 3.1: Aanbieders provincie Drenthe

Type instelling	Aanwezige instellingen		Aanbieders van hulp bij seksueel geweld	
	Absoluut		Absoluut	%
Ambulant 1e/2e lijn	12		7	58
- RIAGG	4		*4	
- AMW	8		2	
- ambulante FIOM	1		1	
(Semi-)residentiële (G)GZ	5		**2	40
Maatschappelijke opvang	5		2	40
Totaal aanbieders	22		11	50

* Zie de aanname hierover in paragraaf 3.1.

** Het betreft 1 PAAZ-afdeling van een algemeen ziekenhuis en een algemeen psychiatrisch ziekenhuis (APZ).

22 Te weten: 1 ambulante FIOM; 1 RIAGG en 3 AMW-instellingen.

23 Het aantal vrijgevestigde hulpverleners is niet geïnventariseerd, daar dit praktisch onmogelijk bleek.

De helft van de in het overzicht opgenomen instellingen verzorgt een specifiek aanbod voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld. Het aandeel van de (semi-)residentiële GGZ hierin is relatief hoog vergeleken met andere provincies. Het percentage instellingen in de ambulante sector, dat een aanbod heeft (58%) is relatief laag.

Van de 5 in Drenthe aanwezige voorzieningen voor maatschappelijke opvang zijn er 2 die specifiek voor vrouwen (en hun kinderen) bestemd zijn.

3.3 Het type aangeboden hulp

Om te kunnen beoordelen of er in de provincie sprake is van een 'afdekkend aanbod' is het type hulp dat door de verschillende instellingen wordt aangeboden ingedeeld naar 5 hoofdtypen²⁴.

Tabel 3.2: Aanbod naar type, provincie Drenthe

Type aanbod	Aantal instellingen	Type instellingen
Eerste (crisis)opvang*	-	Alleen bureau slachtofferhulp wordt genoemd
Ambulante behandeling	6	FIOM, 1 x RIAGG, 2 x AMW, 1 x PAAZ, 1 x APZ
- individueel/slachtoffers	6	
- groep/slachtoffers	3	
- systeem (relatie/gezin)	4	
- hulp aan omgeving	1	
(totaal aantal groepen: 2)		
Dag/deeltijd behandeling	2	PAAZ, APZ
Klinische behandeling	1	PAAZ
Praktische begeleiding	4	
- ambulant	2	AMW
- met opvang	2	vrouwenopvang

* Betreft eerste telefonische of ambulante opvang door de reguliere hulpverlening (dus exclusief politie, slachtofferhulp of vrijwillige (crisis)opvangprojecten.

In 4 van de 5 onderscheiden hoofdtypen van hulp is in Drenthe voorzien. Een mogelijk knelpunt is de eerste (crisis-)opvang van slachtoffers: alleen het bureau slachtofferhulp wordt genoemd in de literatuur. Binnen de professionele hulpverlening in Drenthe lijkt geen sprake van een professionele (7 x 24 uur) eerste opvangmogelijkheid voor slachtoffers van seksueel geweld.

²⁴ Deze indeling volgt in grote lijnen de functionele indeling die gehanteerd wordt in het wetsvoorstel Modernisering Zorgaanspraken, en die ook is overgenomen in het Werkprogramma VHV van VWS (1993).

3.4 Omvang van de geboden hulp

In tabel 3.3 wordt een schatting gemaakt van het aantal cliënten dat in 1994 gebruik heeft gemaakt van vormen van **reguliere ambulante hulp**, (mede) in verband met seksueel geweld problematiek. Het kan daarbij gaan om hulp die expliciet op een seksueel geweld thema gericht is (zoals bijvoorbeeld deelname aan een incest-verwerkingsgroep), maar ook om mensen die met een andere hulpvraag zijn binnengekomen, maar waarbij volgens de hulpverleners ook sprake is van een seksueel geweld problematiek.

Daartoe is in de enquête onder de ambulante instellingen aan alle instellingen²⁵ gevraagd een schatting te maken van het *totaal aantal cliënten* in 1994 waarbij een seksueel geweld problematiek (mede) een rol speelde in de hulpvraag.

De omvang van de hulpvraag in de **maatschappelijke opvang** is bepaald aan de hand van gegevens uit het NIZW-vademecum Maatschappelijke Opvang. In tabel 3.3 wordt weergegeven *hoeveel bedden* beschikbaar zijn in de algemene vrouwenopvang (Vrouwenopvang totaal)²⁶. Daaronder wordt vermeld hoeveel bedden er beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die onderdak en praktische begeleiding bieden, en hoeveel bedden beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die daarnaast ook vormen van psychosociale of psychiatrische behandeling aanbieden (opvang en behandeling)²⁷.

Tabel 3.3: Geschatte omvang van de hulp, provincie Drenthe

Reguliere ambulante hulp	Aantal cliënten	Aantal aanbieders*
Totaal cliënten**	590	4
- individuele behandeling	300	
- groepen	20	
- systemen	60	
Maatschappelijke opvang	Aantal bedden***	Aantal instellingen
Vrouwenopvang totaal	40	2
- opvang en begeleiding	40	2
- opvang en behandeling	-	-

* Aantal aanbieders waarvan het aantal cliënten per type aanbod bekend is.

** Het totaal wijkt af van de som der delen omdat:

a ook het aantal cliënten is meegeteld dat gebruik maakt van het reguliere aanbod, en waarbij sprake is van een achterliggende seksueel geweld problematiek.

b cliënten soms gebruik maken van meerdere vormen van hulp (individueel + groep + systeem).

*** Meestal is circa 50-60% daarvan gereserveerd voor kinderen van de opgevangen vrouwen.

Het beeld dat uit de tabel naar voren komt is onvolledig: met name gegevens over het aantal cliënten met een seksueel geweld problematiek dat geholpen wordt in de

25 Dus ook aan instellingen die te kennen gaven dat zij geen specifiek aanbod verzorgden, maar een eventuele seksueel geweld problematiek 'meenemen' in de reguliere hulpverlening.

26 Het betreft het totaal aantal beschikbare bedden voor vrouwen en hun kinderen. Over het algemeen is daarvan circa 50% gereserveerd voor vrouwen en 50% voor kinderen. De gemiddelde verblijfsduur van vrouwen in de algemene vrouwenopvang bedroeg in 1993 ongeveer 11 weken (bron: Federatie opvang, 1993).

27 Het betreft grotendeels FIOM-huizen.

(semi-)residentiële GGZ (klinische behandeling) ontbreken.

Dit is voor Drenthe een duidelijk gemis, omdat in deze sector wel de nodige hulp wordt geboden. Voor wat betreft de capaciteit van het ambulante aanbod is het ontbreken van gegevens van de RIAGG's een belangrijk lacune. Volgens opgave van 4 ambulante instellingen in Drenthe (3 AMW, 1 FIOM) hebben in 1994 in totaal 590 personen gebruik gemaakt van ambulante hulp (mede) in verband met seksueel geweld. Als we de gegevens over het aantal geholpen cliënten extrapoleren naar het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is, dat deze hulp verlenen aan slachtoffers van seksueel geweld (zie tabel 3.1, rechter kolom), dan is in deze provincie in 1994 naar schatting **minimaal aan 1.030 personen** ambulante hulp verleend, (mede) in verband met een seksueel geweld problematiek²⁸.

De capaciteit van de vrouwenopvang in Drenthe (40 bedden) maakt 21% uit van de totale capaciteit aan maatschappelijke opvang in Drenthe (194 bedden).

Uitgaande van het gemiddelde gegeven dat 50% van deze bedden bestemd is voor volwassen vrouwen (en 50% voor hun kinderen), dat vrouwen gemiddeld 11 weken in de opvang verblijven²⁹ en onder de aanname dat de opvangbedden gedurende het gehele jaar bezet zijn, komen we tot een aantal van **maximaal 95 vrouwen** dat in 1994 is opgevangen in de vrouwenopvang.

3.5 Samenwerking tussen instellingen

Uit de enquêtegegevens, die zijn aangevuld met gegevens uit schriftelijk materiaal, blijkt dat in de provincie Drenthe sprake is van minstens 3 samenwerkingsverbanden die zich bezighouden met seksueel geweld.

Van deze verbanden functioneren er 2 op provinciaal niveau, en 1 verband heeft een regionaal werkgebied.

28 Deze extrapolatie houdt in dat voor de instellingen waarvan het aantal geholpen 'seksueel geweld-clieënten' bekend is, het gemiddeld aantal cliënten per instelling is berekend. Dit gemiddelde is vervolgens vermenigvuldigd met het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is dat zij een aanbod hebben.

29 Bron: Federatieve Opvang, 1994.

4 Provincie Overijssel

4.1 Bronnen

Literatuur: Verwijsgids vrouwen & meiden hulpverlening Overijssel, 1995

Enquête: Ambulante instellingen: 19
Respons 53% (10 instellingen)³⁰

De schriftelijke informatie over provincie Overijssel is weliswaar recent, maar geeft weinig concrete informatie over het aanbod vanuit het reguliere circuit. De respons op de enquête is gemiddeld: 53% tegen landelijk 52%. Bij het samenstellen van deze beschrijving van de situatie in Overijssel is vooral gebruik gemaakt van de enquêtegegevens. Belangrijkste lacune is dat de (10) RIAGG's in Overijssel matig gereageerd hebben (2). De respons vanuit het AMW is zeer hoog (88%).

4.2 Aanbieders van hulp

In tabel 4.1 valt te lezen hoeveel potentiële reguliere aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld aanwezig zijn in de provincie, en welk deel van deze aanbieders (c.q. instellingen³¹) volgens onze informatie een specifiek aanbod heeft voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld.

Tabel 4.1: Aanbieders provincie Overijssel

Type instelling	Aanwezige instellingen		Aanbieders van hulp bij seksueel geweld	
	Absoluut		Absoluut	%
Ambulant 1e/2e lijn	19		9	47
- RIAGG	10		2	
- AMW	8		6	
- ambulante FIOM	1		1	
(Semi-)residentiële (G)GZ	3		0	0
Maatschappelijke opvang	7		4	57
Totaal aanbieders	29		13	45

Bijna de helft (45%) van de in de provincie Overijssel aanwezige instellingen op het gebied van ambulante hulpverlening, (semi-)residentiële hulpverlening en maatschappelijke opvang heeft een specifiek aanbod voor slachtoffers van seksueel geweld. Opvallend is dat er, voor zover wij kunnen nagaan, geen aanbod is vanuit de (semi-)residentiële GGZ in Overijssel.

³⁰ Te weten: 1 ambulante FIOM; 2 RIAGG-lokaties en 7 AMW-instellingen.

³¹ Het aantal vrijgevestigde hulpverleners is niet geïnventariseerd, daar dit praktisch onmogelijk bleek.

4.3 Het type aangeboden hulp

Om te kunnen beoordelen of er in de provincie sprake is van een 'afdekkend aanbod' is het type hulp dat door de verschillende instellingen wordt aangeboden ingedeeld naar 5 hoofdtypen³².

Tabel 4.2: Aanbod naar type, provincie Overijssel

Type aanbod	Aantal instellingen	Type instellingen
Eerste (crisis)opvang*	1	FIOM, 7 x 24 uur
Ambulante behandeling	9	FIOM, 2 x RIAGG, 6 x AMW
- individueel/slachtoffers	8	
- groep/slachtoffers	5	
- systeem (relatie/gezin)	7	
- hulp aan omgeving	2	
(totaal aantal groepen: 2)		
Dag/deeltijd behandeling		
Klinische behandeling		
Praktische begeleiding	10	
- ambulante	6	AMW
- met opvang	4	vrouwenopvang

* Betreft eerste telefonische of ambulante opvang door de reguliere hulpverlening (dus exclusief politie, slachtofferhulp of vrijwillige (crisis)opvangprojecten.

Het in Overijssel gerealiseerde aanbod spitst zich toe op ambulante hulpverlening en praktische begeleiding en ondersteuning van slachtoffers (al dan niet met onderdak). Wij hebben in de literatuur geen aanbod aangetroffen van dag/deeltijd behandeling of klinische behandeling van slachtoffers.

4.4 Omvang van de geboden hulp

In tabel 4.3 wordt een schatting gemaakt van het aantal cliënten dat in 1994 gebruik heeft gemaakt van vormen van **reguliere ambulante hulp**, (mede) in verband met seksueel geweld problematiek. Het kan daarbij gaan om hulp die expliciet op een seksueel geweld thema gericht is (zoals bijvoorbeeld deelname aan een incest-verwerkingsgroep), maar ook om mensen die met een andere hulpvraag zijn binnengekomen, maar waarbij volgens de hulpverleners ook sprake is van een seksueel geweld problematiek.

Daartoe is in de enquête onder de ambulante instellingen aan alle instellingen³³ gevraagd een schatting te maken van het *totaal aantal cliënten* in 1994 waarbij een seksueel geweld problematiek (mede) een rol speelde in de hulpvraag.

32 Deze indeling volgt in grote lijnen de functionele indeling die gehanteerd wordt in het wetsvoorstel Modernisering Zorgaanspraken, en die ook is overgenomen in het Werkprogramma VHV van VWS (1993).

33 Dus ook aan instellingen die te kennen gaven dat zij geen specifiek aanbod verzorgden, maar een eventuele seksueel geweld problematiek 'meenemen' in de reguliere hulpverlening.

De omvang van de hulpvraag in de **maatschappelijke opvang** is bepaald aan de hand van gegevens uit het NIZW-vademecum Maatschappelijke Opvang. In tabel 4.3 wordt weergegeven *hoeveel bedden* beschikbaar zijn in de algemene vrouwenopvang (Vrouwenopvang totaal)³⁴. Daaronder wordt vermeld hoeveel bedden er beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die onderdak en praktische begeleiding bieden, en hoeveel bedden beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die daarnaast ook vormen van psychosociale of p[sychiatrische behandeling aanbieden (opvang en behandeling)³⁵.

Tabel 4.3: Geschatte omvang van de hulp, provincie Overijssel

Reguliere ambulante hulp	Aantal cliënten	Aantal aanbieders*
Totaal cliënten**	1870	9
- individuele behandeling	1630	
- groepen	120	
- systemen	180	
Maatschappelijke opvang	Aantal bedden***	Aantal instellingen
Vrouwenopvang totaal	122	4
- opvang en begeleiding	122	4
- opvang en behandeling	-	■

* Aantal aanbieders waarvan het aantal cliënten per type aanbod bekend is.

** Het totaal wijkt af van de som der delen omdat:

a ook het aantal cliënten is meegeteld dat gebruik maakt van het reguliere aanbod, en waarbij sprake is van een achterliggende seksueel geweld problematiek.

b cliënten soms gebruik maken van meerdere vormen van hulp (individueel + groep + systeem).

*** Meestal is circa 50-60% daarvan gereserveerd voor kinderen van de opgevangen vrouwen.

Het beeld dat uit de tabel naar voren komt is onvolledig: gegevens over het aantal cliënten met een seksueel geweld problematiek dat geholpen wordt in de (semi)residentiële GGZ (klinische behandeling) ontbreken.

De 9 instellingen die op de enquête hebben gereageerd geven in het totaal op dat **1.870 personen** in 1994 ambulante hulp hebben ontvangen, (mede) in verband met seksueel geweld problematiek.

In de maatschappelijke opvang zijn 122 bedden beschikbaar in 4 vrouwenopvangvoorzieningen. Dit is 62% van de totale opvangcapaciteit in Overijssel (197 bedden).

Uitgaande van het gemiddelde gegeven dat 50% van deze bedden bestemd is voor volwassen vrouwen (en 50% voor hun kinderen), dat vrouwen gemiddeld 11 weken in de opvang verblijven³⁶ en onder de aanname dat de opvangbedden gedurende het gehele jaar bezet zijn, komen we tot een aantal van **maximaal 290 vrouwen** dat in 1994 is opgevangen in de vrouwenopvang.

34 Het betreft het totaal aantal beschikbare bedden voor vrouwen en hun kinderen. Over het algemeen is daarvan circa 50% gereserveerd voor vrouwen en 50% voor kinderen. De gemiddelde verblijfsduur van vrouwen in de algemene vrouwenopvang bedroeg in 1993 ongeveer 11 weken (bron: Federatie opvang, 1993).

35 Het betreft grotendeels FIOM-huizen.

36 Bron: Federatieve Opvang, 1994.

4.5 Samenwerking tussen instellingen

Uit de enquêtegegevens, die zijn aangevuld met gegevens uit schriftelijk materiaal, blijkt dat in de provincie Overijssel sprake is van minstens 12 samenwerkingsverbanden die zich bezighouden met seksueel geweld.

Van deze 12 verbanden functioneren er 2 op regionaal niveau, en 10 verbanden hebben een lokaal werkgebied.

5 Provincie Gelderland

5.1 Bronnen

Literatuur: Verwijsgids VHV Gelderland (1992)

Enquête: Ambulante instellingen: 38
 Respons 50% (19 instellingen)³⁷

De schriftelijke informatie over provincie Gelderland is verouderd (1992). De respons op de enquête is redelijk: 50% tegen landelijk 52%, dus er is bij het opstellen van de beschrijving van de situatie in Gelderland vooral gesteund op enquêtegegevens. Met name de respons vanuit het AMW is hoog (65%), van de (20) RIAGG-lokaties heeft 35% gereageerd. Voor wat betreft het aanbod vanuit de (semi-)residentiële GGZ is wel teruggevallen op de literatuur, aangezien alternatieve informatiebronnen ontbreken.

5.2 Aanbieders van hulp

In tabel 5.1 valt te lezen hoeveel potentiële reguliere aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld aanwezig zijn in de provincie, en welk deel van deze aanbieders (c.q. instellingen³⁸) volgens onze informatie een specifiek aanbod heeft voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld.

Tabel 5.1: Aanbieders provincie Gelderland

Type instelling	Aanwezige instellingen		Aanbieders van hulp bij seksueel geweld	
	Absoluut		Absoluut	%
Ambulant 1e/2e lijn	38		12	32
- RIAGG	20		6	
- AMW	17		5	
- ambulante FIOM	1		1	
(Semi-)residentiële (G)GZ	12		4	33
Maatschappelijke opvang	17		3	18
Totaal aanbieders	67		19	28

In Gelderland wordt door circa 1/3 van de potentiële aanbieders een specifiek aanbod verzorgd voor slachtoffers van seksueel geweld.

Opvallend is het relatief lage aandeel van de ambulante sector (32% met een aanbod), in vergelijking met andere provincies. De respons van de ambulante sector op de enquête (50%) ligt niet lager dan het landelijk gemiddelde, dus dit is

³⁷ Te weten: 1 FIOM; 7 RIAGG-lokaties en 11 AMW-instellingen.

³⁸ Het aantal vrijgevestigde hulpverleners is niet geïnventariseerd, daar dit praktisch onmogelijk bleek.

geen afdoende verklaring. Tegenover het relatief geringe aanbod vanuit de ambulante sector staat een redelijk omvangrijk aanbod vanuit de (semi-)residentiële zorg.

5.3 Het type aangeboden hulp

Om te kunnen beoordelen of er in de provincie sprake is van een 'afdekkend aanbod' is het type hulp dat door de verschillende instellingen wordt aangeboden ingedeeld naar 5 hoofdtypen³⁹.

Tabel 5.2: Aanbod naar type, provincie Gelderland

Type aanbod	Aantal instellingen	Type instellingen
Eerste (crisis)opvang*	1	Telefonische hulpdienst seksueel geweld
Ambulante behandeling	15	FIOM, 3 x RIAGG, 5 x AMW, 3 x APZ
- individueel/slachtoffers	12	
- groep/slachtoffers	13	
- systeem (relatie/gezin)	5	
- hulp aan omgeving	2	
(totaal aantal groepen: 2)		
Dag/deeltijd behandeling	**1	
Klinische behandeling	***3	
Praktische begeleiding	8	
- ambulant	5	AMW
- met opvang	3	vrouwenopvang

* Betreft eerste telefonische of ambulante opvang door de reguliere hulpverlening (dus exclusief politie, slachtofferhulp of vrijwillige (crisis)opvangprojecten.

** Dagbehandeling gedurende 6 maanden, voor vrouwen met ernstige incest/seksueel geweld ervaringen.

*** Volgens de literatuur (1992!) gaat het om experimenten VHV in 3 APZ-en waarbinnen aandacht is voor seksueel geweld.

Alle onderscheiden hoofdtypen van hulp zijn aanwezig in Gelderland. Van de in de literatuur gevonden telefonische hulpdienst seksueel geweld is niet duidelijk of dit een regulier initiatief is.

5.4 Omvang van de geboden hulp

In tabel 5.3 wordt een schatting gemaakt van het aantal cliënten dat in 1994 gebruik heeft gemaakt van vormen van **reguliere ambulante hulp**, (mede) in verband met seksueel geweld problematiek. Het kan daarbij gaan om hulp die

³⁹ Deze indeling volgt in grote lijnen de functionele indeling die gehanteerd wordt in het wetsvoorstel Modernisering Zorgaanspraken, en die ook is overgenomen in het Werkprogramma VHV van VWS (1993).

expliciet op een seksueel geweld thema gericht is (zoals bijvoorbeeld deelname aan een incest-verwerkingsgroep), maar ook om mensen die met een andere hulpvraag zijn binnengekomen, maar waarbij volgens de hulpverleners ook sprake is van een seksueel geweld problematiek.

Daartoe is in de enquête onder de ambulante instellingen aan alle instellingen⁴⁰ gevraagd een schatting te maken van het *totaal aantal cliënten* in 1994 waarbij een seksueel geweld problematiek (mede) een rol speelde in de hulpvraag.

De omvang van de hulpvraag in de **maatschappelijke opvang** is bepaald aan de hand van gegevens uit het NIZW-vademecum Maatschappelijke Opvang. In tabel 5.3 wordt weergegeven *hoeveel bedden* beschikbaar zijn in de algemene vrouwenopvang (Vrouwenopvang totaal)⁴¹. Daaronder wordt vermeld hoeveel bedden er beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die onderdak en praktische begeleiding bieden, en hoeveel bedden beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die daarnaast ook vormen van psychosociale en psychiatrische behandeling aanbieden (opvang en behandeling)⁴².

Tabel 5.3: Geschatte omvang van de hulp, provincie Gelderland

Reguliere ambulante hulp	Aantal cliënten	Aantal aanbieders*
Totaal cliënten**	820	12
- individuele behandeling	510	
- groepen	90	
- systemen	95	
Maatschappelijke opvang	Aantal bedden***	Aantal instellingen
Vrouwenopvang totaal	156	3
- opvang en begeleiding	64	2
- opvang en behandeling	92	1

* Aantal aanbieders waarvan het aantal cliënten per type aanbod bekend is.

** Het totaal wijkt af van de som der delen omdat:

a ook het aantal cliënten is meegeteld dat gebruik maakt van het reguliere aanbod, en waarbij sprake is van een achterliggende seksueel geweld problematiek.

b cliënten soms gebruik maken van meerdere vormen van hulp (individueel + groep + systeem).

*** Meestal is circa 50-60% daarvan gereserveerd voor kinderen van de opgevangen vrouwen.

Het beeld dat uit de tabel naar voren komt is onvolledig: met name gegevens over het aantal cliënten met een seksueel geweld problematiek dat geholpen wordt in de (semi-)residentiële GGZ (klinische behandeling) ontbreken. Volgens opgaven van 12 ambulante instellingen in Gelderland hebben in 1994 minstens **820 personen** gebruik gemaakt van een of meer vormen van ambulante hulp, (mede) in verband met een seksueel geweld problematiek.

40 Dus ook aan instellingen die te kennen gaven dat zij geen specifiek aanbod verzorgden, maar een eventuele seksueel geweld problematiek 'meenemen' in de reguliere hulpverlening.

41 Het betreft het totaal aantal beschikbare bedden voor vrouwen en hun kinderen. Over het algemeen is daarvan circa 50% gereserveerd voor vrouwen en 50% voor kinderen. De gemiddelde verblijfsduur van vrouwen in de algemene vrouwenopvang bedroeg in 1993 ongeveer 11 weken (bron: Federatie opvang, 1993).

42 Het betreft grotendeels FIOM-huizen.

In Gelderland zijn voorts 156 bedden beschikbaar in vrouwenopvangvoorzieningen. Dit is 42 % van de totale opvangcapaciteit in Gelderland (371 bedden).

De weergegeven opvangcapaciteit voor vrouwen wordt enigszins vertekend door het feit dat zich in Gelderland 1 grote voorziening bevindt (92 bedden) met een landelijke functie⁴³.

Uitgaande van het gemiddelde gegeven dat 50% van deze bedden bestemd is voor volwassen vrouwen (en 50% voor hun kinderen), dat vrouwen gemiddeld 11 weken in de opvang verblijven⁴⁴ en onder de aanname dat de opvangbedden gedurende het gehele jaar bezet zijn, komen we tot een aantal van **maximaal 370 vrouwen** dat in 1994 is opgevangen in de vrouwenopvang.

5.5 Samenwerking tussen instellingen

Uit de enquêtegegevens, die zijn aangevuld met gegevens uit schriftelijk materiaal, blijkt dat in de provincie Gelderland sprake is van minstens 16 samenwerkingsverbanden die zich bezighouden met seksueel geweld.

Er bestaan in Gelderland geen verbanden op provinciaal niveau: de 16 verbanden hebben een lokaal (7) of regionaal (7) werkgebied. Van 2 samenwerkingsverbanden is het werkgebied niet duidelijk.

43 Paula Stichting Oosterbeek.

44 Bron: Federatieve Opvang, 1994.

6 Provincie Flevoland

6.1 Bronnen

Literatuur: Zorggids Flevoland (1993)
Enquête: Ambulante instellingen: 5
 Respons 80% (4 instellingen)⁴⁵

De schriftelijke informatie over provincie Flevoland is niet erg recent (1993). De respons op de enquête is relatief hoog: 80% (landelijk 52%). Gezien het feit dat het om een beperkt gebied gaat, dat alleen beschikt over enkele ambulante voorzieningen, is het goed mogelijk een beeld te schetsen van het aanbod op basis van het beschikbare materiaal. Voor wat betreft opvang/onderdak voor seksueel geweld en (semi-)residentiële hulp is Flevoland aangewezen op voorzieningen in de omringende provincies.

6.2 Aanbieders van hulp

In tabel 4.1 valt te lezen hoeveel potentiële reguliere aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld aanwezig zijn in de provincie, en welk deel van deze aanbieders (c.q. instellingen⁴⁶) volgens onze informatie een specifiek aanbod heeft voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld.

Tabel 6.1: Aanbieders provincie Flevoland

Type instelling	Aanwezige instellingen		Aanbieders van hulp bij seksueel geweld	
	Absoluut		Absoluut	%
Ambulant 1e/2e lijn		5	3	60
- RIAGG	3		1	
- AMW	2		2	
- ambulante FIOM			-	
(Semi-)residentiële (G)GZ		-	-	-
Maatschappelijke opvang		2	0	0
Totaal aanbieders		7	3	43

* In de literatuur staat dat het aanbod in 'ontwikkeling' is.

** Waarvan 1 incest-opvanghuis voor jongeren (13-21 jaar).

In Flevoland blijken 3 van de 5 ambulante instellingen een aanbod te hebben op het gebied van hulpverlening aan seksueel geweld slachtoffers. Er is geen opvangvoorziening specifiek voor vrouwen in Flevoland.

45 Te weten: 2 RIAGG-lokaties en 2 AMW-instellingen.

46 Het aantal vrijgevestigde hulpverleners is niet geïnventariseerd, daar dit praktisch onmogelijk bleek.

6.3 Het type aangeboden hulp

Om te kunnen beoordelen of er in de provincie sprake is van een 'afdekkend aanbod' is het type hulp dat door de verschillende instellingen wordt aangeboden ingedeeld naar 5 hoofdtypen⁴⁷.

Tabel 6.2: Aanbod naar type, provincie Flevoland

Type aanbod	Aantal instellingen	Type instellingen
Eerste (crisis)opvang*	1?	S.O.S. telefonische hulpdienst, 7 x 24 uur
Ambulante behandeling	4	1 x RIAGG, 2 x AMW, 1 x EVA
- individueel/slachtoffers	3	
- groep/slachtoffers	1	
- systeem (relatie/gezin)	3	
- hulp aan omgeving	-	
(totaal aantal groepen: 1)		
Dag/deeltijd behandeling	-	
Klinische behandeling	-	
Praktische begeleiding	2	2
- ambulante	2	AMW
- met opvang	-	

* Betreft eerste telefonische of ambulante opvang door de reguliere hulpverlening (dus exclusief politie, slachtofferhulp of vrijwillige (crisis)opvangprojecten.

Zoals bij 6.1 al werd opgemerkt ontbreekt in Flevoland een (semi-)residentieel GGZ-aanbod. Een opvangvoorziening voor vrouwen ontbreekt eveneens. De bij eerste opvang vermelde telefoondienst is vermoedelijk een vrijwilligersorganisatie.

6.4 Omvang van de geboden hulp

In tabel 6.3 wordt een schatting gemaakt van het aantal cliënten dat in 1994 gebruik heeft gemaakt van vormen van **reguliere ambulante hulp**, (mede) in verband met seksueel geweld problematiek. Het kan daarbij gaan om hulp die expliciet op een seksueel geweld thema gericht is (zoals bijvoorbeeld deelname aan een incest-verwerkingsgroep), maar ook om mensen die met een andere hulpvraag zijn binnengekomen, maar waarbij volgens de hulpverleners ook sprake is van een seksueel geweld problematiek.

Daartoe is in de enquête onder de ambulante instellingen aan alle instellingen⁴⁸ gevraagd een schatting te maken van het *totaal aantal cliënten* in 1994 waarbij een seksueel geweld problematiek (mede) een rol speelde in de hulpvraag.

47 Deze indeling volgt in grote lijnen de functionele indeling die gehanteerd wordt in het wetsvoorstel Modernisering Zorgaanspraken, en die ook is overgenomen in het Werkprogramma VHV van VWS (1993).

48 Dus ook aan instellingen die te kennen gaven dat zij geen specifiek aanbod verzorgden, maar een eventuele seksueel geweld problematiek 'meenemen' in de reguliere hulpverlening.

De omvang van de hulpvraag in de **maatschappelijke opvang** is bepaald aan de hand van gegevens uit het NIZW-vademecum Maatschappelijke Opvang. In tabel 6.3 wordt weergegeven *hoeveel bedden* beschikbaar zijn in de algemene vrouwenopvang (Vrouwenopvang totaal)⁴⁹. Daaronder wordt vermeld hoeveel bedden er beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die onderdak en praktische begeleiding bieden, en hoeveel bedden beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die daarnaast ook vormen van psychosociale of psychiatrische behandeling aanbieden (opvang en behandeling)⁵⁰.

Tabel 6.3: Geschatte omvang van de hulp provincie Flevoland

Reguliere ambulante hulp	Aantal cliënten	Aantal aanbieders*
Totaal cliënten**	210	3
- individuele behandeling	140	
- groepen	6	
- systemen	20	
Maatschappelijke opvang	Aantal bedden***	Aantal instellingen
Vrouwenopvang totaal	0	0
- opvang en begeleiding	-	
- opvang en behandeling	-	

* Aantal aanbieders waarvan het aantal cliënten per type aanbod bekend is.

** Het totaal wijkt af van de som der delen omdat:

- a ook het aantal cliënten is meegeteld dat gebruik maakt van het reguliere aanbod, en waarbij sprake is van een achterliggende seksueel geweld problematiek.
- b cliënten soms gebruik maken van meerdere vormen van hulp (individueel + groep + systeem).

*** Meestal is circa 50-60% daarvan gereserveerd voor kinderen van de opgevangen vrouwen.

De 3 ambulante instellingen (1 RIAGG en 2 AMW) hebben in 1994 zo'n **210 personen** geholpen mede in verband met een seksueel geweld problematiek⁵¹.

6.5 Samenwerking tussen instellingen

Uit de enquêtegegevens, die zijn aangevuld met gegevens uit schriftelijk materiaal, blijkt dat in de provincie Flevoland sprake is van minstens 7 samenwerkingsverbanden die zich (onder meer) bezighouden met (hulpverlening bij) seksueel geweld.

Van deze verbanden functioneren er 2 op provinciaal niveau, 4 verbanden hebben een lokaal of (sub-)regionaal werkgebied en 1 verband betreft een samenwerking die de provinciegrenzen overschrijdt (Flevoland + Gooi- & Vechtstreek).

49 Het betreft het totaal aantal beschikbare bedden voor vrouwen en hun kinderen. Over het algemeen is daarvan circa 50% gereserveerd voor vrouwen en 50% voor kinderen. De gemiddelde verblijfsduur van vrouwen in de algemene vrouwenopvang bedroeg in 1993 ongeveer 11 weken (bron: Federatie opvang, 1993).

50 Het betreft grotendeels FIOM-huizen.

51 Deze extrapolatie houdt in dat voor de instellingen waarvan het aantal geholpen "cliënten" bekend is, het gemiddeld aantal cliënten per instelling is berekend. Dit gemiddelde is vervolgens vermenigvuldigd met het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is dat zij een aanbod hebben.

7 Provincie Utrecht

7.1 Bronnen

- Literatuur: Sociale kaart VHV en vrouwengezondheidszorg, Provincie Utrecht, (update) juni 1995
Overzicht incest therapiegroepen Provincie Utrecht, 1994-1995
- Enquête: Ambulante instellingen: 19
Respons: 37% (7 instellingen)⁵²

De schriftelijke informatie over de provincie Utrecht is recent en behoorlijk uitgebreid en gedetailleerd. Dat is erg prettig, want de respons op de enquête is relatief laag (37%, tegen 52% landelijk).

De combinatie van literatuur en enquêtegegevens geeft voor de provincie Utrecht een vrij compleet beeld van het type gerealiseerd hulpaanbod. De gegevens over het **aantal** hulpvragers in het ambulante circuit zijn, gegeven de lage respons op de enquête, wat magertjes.

7.2 Aanbieders van hulp

In tabel 7.1 valt te lezen hoeveel potentiële reguliere aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld aanwezig zijn in de provincie, en welk deel van deze aanbieders (c.q. instellingen⁵³) volgens onze informatie een specifiek aanbod heeft voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld.

Tabel 7.1: Aanbieders provincie Utrecht (provincie + stad)

Type instelling	Aanwezige instellingen		Aanbieders van hulp bij seksueel geweld	
	Absoluut		Absoluut	%
Ambulant 1e/2e lijn	19		8	42
- RIAGG	4		3	
- AMW	13		3	
- ambulante FIOM	1		1	
Overig ambulant:				
- GLIAGG	1		1	
(Semi-)residentiële (G)GZ	15		*5	33
Maatschappelijke opvang	9		5	56
Totaal aanbieders	43		18	42

* Waarvan één verslavingskliniek.

52 Te weten: 0 FIOM; 3 RIAGG-lokaties; 3 AMW-instellingen en 1 GLIAGG (RIAGG op christelijke grondslag).

53 Het aantal vrijgevestigde hulpverleners is niet geïnventariseerd, daar dit praktisch onmogelijk bleek.

Minstens 40% van de potentiële aanbieders van hulp in de provincie Utrecht heeft een aanbod specifiek voor slachtoffers van seksueel geweld. Het aandeel van de (semi-) residentiële GGZ ligt hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit laatste wordt veroorzaakt door het feit dat 4 instellingen die deel uitmaken van de HC-Rümkegroep⁵⁴ een specifiek aanbod hebben voor slachtoffers van seksueel geweld. Deze instellingen zijn tevens (zeer) actief op het bredere VHV-terrein.

7.3 Het type aangeboden hulp

Om te kunnen beoordelen of er in de provincie sprake is van een 'afdekkend aanbod' is het type hulp dat door de verschillende instellingen wordt aangeboden ingedeeld naar 5 hoofdtypen⁵⁵.

Tabel 7.2: Aanbod naar type, provincie Utrecht (provincie + stad)

Type aanbod	Aantal instellingen	Type instellingen
Eerste (crisis)opvang*	-	
Ambulante behandeling	10	FIOM, 3 x RIAGG, 1 x GLIAGG, 2 x residentiële GGZ
- individueel/slachtoffers	4	
- groep/slachtoffers	7	
- systeem (relatie/gezin)	4	
- hulp aan omgeving	4	
(totaal aantal groepen: 16)		
Dag/deeltijd behandeling	2	residentiële GGZ
Klinische behandeling	**4	residentiële GGZ
Praktische begeleiding	7	
- ambulant	2	AMW
- met opvang	5	vrouwenopvang

* Betreft eerste telefonische of ambulante opvang door de reguliere hulpverlening (dus exclusief politie, slachtofferhulp of vrijwillige (crisis)opvangprojecten).

** Het betreft 2 keer een aanbod dat tevens openstaat voor cliënten die in poliklinische, dan wel deeltijdbehandeling zijn, en 2 maal een aanbod voor uitsluitend opgenomen cliënten (klinisch).

Over de mogelijkheden van eerste (7 x 24 uur) crisisopvang voor slachtoffers van seksueel geweld vanuit het reguliere hulpcircuit is ons niets bekend. In de overige typen aanbod is in Utrecht voorzien. Opvallend zijn daarbij de ruime mogelijkheden voor dag/deeltijd en klinische behandeling.

⁵⁴ Dit is een constellatie van 6 psychiatrische instellingen.

⁵⁵ Deze indeling volgt in grote lijnen de functionele indeling die gehanteerd wordt in het wetsvoorstel Modernisering Zorgaanpakken, en die ook is overgenomen in het Werkprogramma VHV van VWS (1993).

7.4 Omvang van de geboden hulp

In tabel 7.3 wordt een schatting gemaakt van het aantal cliënten dat in 1994 gebruik heeft gemaakt van vormen van **reguliere ambulante hulp**, (mede) in verband met seksueel geweld problematiek. Het kan daarbij gaan om hulp die expliciet op een seksueel geweld thema gericht is (zoals bijvoorbeeld deelname aan een incest-verwerkingsgroep), maar ook om mensen die met een andere hulpvraag zijn binnengekomen, maar waarbij volgens de hulpverleners ook sprake is van een seksueel geweld problematiek.

Daartoe is in de enquête onder de ambulante instellingen aan alle instellingen⁵⁶ gevraagd een schatting te maken van het *totaal aantal cliënten* in 1994 waarbij een seksueel geweld problematiek (mede) een rol speelde in de hulpvraag.

De omvang van de hulpvraag in de **maatschappelijke opvang** is bepaald aan de hand van gegevens uit het NIZW-vademecum Maatschappelijke Opvang. In tabel 7.3 wordt weergegeven *hoeveel bedden* beschikbaar zijn in de algemene vrouwenopvang (Vrouwenopvang totaal)⁵⁷. Daaronder wordt vermeld hoeveel bedden er beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die onderdak en praktische begeleiding bieden, en hoeveel bedden beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die daarnaast ook vormen van psychosociale of psychiatrische behandeling aanbieden (opvang seksueel geweld en behandeling)⁵⁸.

Tabel 7.3: Geschatte omvang van de hulp Utrecht (provincie + stad) (1994)

Reguliere ambulante hulp	Aantal cliënten	Aantal aanbieders*
Totaal cliënten**	700	7
- individuele behandeling	190	
- groepen	140	
- systemen	onbekend	
Maatschappelijke opvang	Aantal bedden***	Aantal instellingen
Vrouwenopvang totaal	146	5
- opvang en begeleiding	104	4
- opvang en behandeling	42	1

* Aantal aanbieders waarvan het aantal cliënten per type aanbod bekend is.

** Het totaal wijkt af van de som der delen omdat:

a ook het aantal cliënten is meegeteld dat gebruik maakt van het reguliere aanbod, en waarbij sprake is van een achterliggende seksueel geweld problematiek.

b cliënten soms gebruik maken van meerdere vormen van hulp (individueel + groep + systeem).

*** Meestal is circa 50-60% daarvan gereserveerd voor kinderen van de opgevangen vrouwen.

⁵⁶ Dus ook aan instellingen die te kennen gaven dat zij geen specifiek aanbod verzorgden, maar een eventuele seksueel geweld problematiek 'meenemen' in de reguliere hulpverlening.

⁵⁷ Het betreft het totaal aantal beschikbare bedden voor vrouwen en hun kinderen. Over het algemeen is daarvan circa 50% gereserveerd voor vrouwen en 50% voor kinderen. De gemiddelde verblijfsduur van vrouwen in de algemene vrouwenopvang bedroeg in 1993 ongeveer 11 weken (bron: Federatie opvang, 1993).

⁵⁸ Het betreft grotendeels FIOM-huizen.

Het beeld dat uit de tabel naar voren komt is onvolledig:

- gegevens over het aantal cliënten met een seksueel geweld problematiek dat geholpen wordt in de (semi-)residentiële GGZ (klinische behandeling) ontbreken;
- over het aantal cliënten met seksueel geweld problematiek dat in het AMW terecht komt is (door de lage respons van het AMW in Utrecht) weinig bekend.

Op basis van de gegevens van 7 ambulante instellingen komen we tot een minimum schatting van 700 personen die in 1994 gebruik hebben gemaakt van ambulante hulp (mede) in verband met een seksueel geweld problematiek. Als we de gegevens over het aantal geholpen cliënten extrapoleren naar het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is, dat deze hulp verlenen aan slachtoffers van seksueel geweld (zie tabel 7.1, rechter kolom), dan is in deze provincie in 1994 naar schatting **minimaal** aan **800 personen** ambulante hulp verleend, (mede) in verband met een seksueel geweld problematiek⁵⁹.

In Utrecht zijn voorts 146 bedden beschikbaar in de vrouwenopvang. Dit is 62% van de totale opvangcapaciteit in Utrecht (236 bedden).

Uitgaande van het gemiddelde gegeven dat 50% van deze bedden bestemd is voor volwassen vrouwen (en 50% voor hun kinderen), dat vrouwen gemiddeld 11 weken in de opvang verblijven⁶⁰ en onder de aanname dat de opvangbedden gedurende het gehele jaar bezet zijn, komen we tot een aantal van **maximaal 345 vrouwen** dat in 1994 is opgevangen in de vrouwenopvang.

7.5 Samenwerking tussen instellingen

Uit de enquêtegegevens, die zijn aangevuld met gegevens uit schriftelijk materiaal, blijkt dat in de provincie Utrecht sprake is van minstens 5 samenwerkingsverbanden die zich (onder meer) bezighouden met (hulpverlening bij) seksueel geweld.

Van deze verbanden functioneert er 1 op provinciaal niveau, 1 verband heeft een regionaal werkgebied en 3 verbanden hebben een lokaal werkgebied.

59 Deze extrapolatie houdt in dat voor de instellingen waarvan het aantal geholpen "cliënten" bekend is, het gemiddeld aantal cliënten per instelling is berekend. Dit gemiddelde is vervolgens vermenigvuldigd met het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is dat zij een aanbod hebben.

60 Bron: Federatieve Opvang, 1994.

8 Provincie Noord-Holland

8.1 Bronnen

- Literatuur: Groepen hulpverlening Amsterdam (1994)
Seksueel geweld: Wegwijzer voor verwijzers, Amstelland en
Meerlanden (1994)
Wegwijzer VHV Zaanstreek en Purmerend (1994)
- Enquête: Ambulante instellingen: 44
Respons: 50 % (22 instellingen)⁶¹

De schriftelijke informatie over Noord-Holland is weliswaar recent, maar is verbreekt. Een belangrijk gemis is het ontbreken van informatie over het aanbod in de kop van Noord-Holland, de Gooi- en Vechtstreek en Kennemerland. Dit wordt gecompenseerd door het feit dat een vrij groot aantal instellingen uit deze gebieden wel heeft gereageerd op de enquête (7 enquêtes). De respons op de enquête is ongeveer gelijk aan het landelijk gemiddelde (50 % tegen 52 % landelijk). Al met al schatten we in dat de beschikbare informatie een redelijk afdekkend beeld geeft van het aanbod in Noord-Holland.

8.2 Aanbieders van hulp

In tabel 8.1 valt te lezen hoeveel potentiële reguliere aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld aanwezig zijn in de provincie, en welk deel van deze aanbieders (c.q. instellingen⁶²) volgens onze informatie een specifiek aanbod heeft voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld.

Tabel 8.1: Aanbieders provincie Noord-Holland

Type instelling	Aanwezige instellingen		Aanbieders van hulp bij seksueel geweld	
	Absoluut		Absoluut	%
Ambulant 1e/2e lijn	44		23	52
- RIAGG	19		13	
- AMW	22		8	
- ambulante FIOM	3		2	
(Semi-)residentiële (G)GZ	12		*3	25
Maatschappelijke opvang	19		12	63
Totaal aanbieders	75		38	51

* 1 dagkliniek APZ, 1 centrum voor psych. deeltijdbehandeling, 1 verslavingskliniek.

61 Te weten: : 3 ambulante FIOM; 11 RIAGG-lokaties; 8 AMW-instellingen.

62 Het aantal vrijgevestigde hulpverleners is niet geïnventariseerd, daar dit praktisch onmogelijk bleek.

Het blijkt dat de helft van de ambulante aanbieders in Noord-Holland een specifiek aanbod heeft voor mensen met een seksueel geweld problematiek.

Van de (semi-)residentiële GGZ-voorzieningen heeft een kwart een specifiek aanbod ontwikkeld.

In Noord-Holland zijn relatief veel vrouwenopvangvoorzieningen aanwezig (12 stuks, waarvan 5 in Amsterdam).

8.3 Het type aangeboden hulp

Om te kunnen beoordelen of er in de provincie sprake is van een 'afdekkend aanbod' is het type hulp dat door de verschillende instellingen wordt aangeboden ingedeeld naar 5 hoofdtypen⁶³.

Tabel 8.2: Aanbod naar type, provincie Noord-Holland

Type aanbod	Aantal instellingen	Type instellingen
Eerste (crisis)opvang*	2	1 THD-SG, 1 RIAGG, 7 x 24 uur
Ambulante behandeling	24	2 x FIOM, 13 x RIAGG, 8 x AMW, 1 verslavingskliniek
- individueel/slachtoffers	15	
- groep/slachtoffers	20	
- systeem (relatie/gezin)	7	
- hulp aan omgeving	4	
(totaal aantal groepen: 28)		
Dag/deeltijd behandeling	2	1 x dagbehandeling APZ, 1 x centrum deeltijdbehandeling
Klinische behandeling	-	
Praktische begeleiding	18	
- ambulant	6	AMW
- met opvang	12	vrouwenopvang

* Betreft eerste telefonische of ambulante opvang door de reguliere hulpverlening (dus exclusief politie, slachtofferhulp of vrijwillige (crisis)opvangprojecten).

In Noord-Holland zijn bijna alle typen hulp aanwezig. We hebben alleen geen informatie gevonden over klinische behandeling (met opname). We vonden in Noord-Holland wel twee mogelijkheden voor dag- of deeltijdbehandeling. Tevens zijn er twee maatschappelijke opvangvoorzieningen, die naast opvang ook psychosociale of psychiatrische behandeling aanbieden.

⁶³ Deze indeling volgt in grote lijnen de functionele indeling die gehanteerd wordt in het wetsvoorstel Modernisering Zorgaanspraken, en die ook is overgenomen in het Werkprogramma VHV van VWS (1993).

8.4 Omvang van de geboden hulp

In tabel 8.3 wordt een schatting gemaakt van het aantal cliënten dat in 1994 gebruik heeft gemaakt van vormen van **reguliere ambulante hulp**, (mede) in verband met seksueel geweld problematiek. Het kan daarbij gaan om hulp die expliciet op een seksueel geweld thema gericht is (zoals bijvoorbeeld deelname aan een incest-verwerkingsgroep), maar ook om mensen die met een andere hulpvraag zijn binnengekomen, maar waarbij volgens de hulpverleners ook sprake is van een seksueel geweld problematiek.

Daartoe is in de enquête onder de ambulante instellingen aan alle instellingen⁶⁴ gevraagd een schatting te maken van het *totaal aantal cliënten* in 1994 waarbij een seksueel geweld problematiek (mede) een rol speelde in de hulpvraag.

De omvang van de hulpvraag in de **maatschappelijke opvang** is bepaald aan de hand van gegevens uit het NIZW-vademecum Maatschappelijke Opvang. In tabel 8.3 wordt weergegeven *hoeveel bedden* beschikbaar zijn in de algemene vrouwenopvang (Vrouwenopvang totaal)⁶⁵. Daaronder wordt vermeld hoeveel bedden er beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die onderdak en praktische begeleiding bieden, en hoeveel bedden beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die daarnaast ook vormen van psychosociale of psychiatrische behandeling aanbieden (opvang en behandeling)⁶⁶.

Tabel 8.3: Geschatte omvang van de hulp, provincie Noord-Holland (1994)

Reguliere ambulante hulp	Aantal cliënten	Aantal aanbieders*
Totaal cliënten**	1320	18
- individuele behandeling	625	
- groepen	260	
- systemen	30	
Maatschappelijke opvang	Aantal bedden***	Aantal instellingen
Vrouwenopvang totaal	440	12
- opvang en begeleiding	360	10
- opvang en behandeling	80	2

* Aantal aanbieders waarvan het aantal cliënten per type aanbod bekend is.

** Het totaal wijkt af van de som der delen omdat:

a ook het aantal cliënten is meegeteld dat gebruik maakt van het reguliere aanbod, en waarbij sprake is van een achterliggende seksueel geweld problematiek.

b cliënten soms gebruik maken van meerdere vormen van hulp (individueel + groep + systeem).

*** Meestal is circa 50-60% daarvan gereserveerd voor kinderen van de opgevangen vrouwen.

64 Dus ook aan instellingen die te kennen gaven dat zij geen specifiek aanbod verzorgden, maar een eventuele seksueel geweld problematiek 'meenemen' in de reguliere hulpverlening.

65 Het betreft het totaal aantal beschikbare bedden voor vrouwen en hun kinderen. Over het algemeen is daarvan circa 50% gereserveerd voor vrouwen en 50% voor kinderen. De gemiddelde verblijfsduur van vrouwen in de algemene vrouwenopvang bedroeg in 1993 ongeveer 11 weken (bron: Federatie opvang, 1993).

66 Het betreft grotendeels FIOM-huizen.

Het beeld dat uit de tabel naar voren komt is onvolledig: met name gegevens over het aantal cliënten met een seksueel geweld problematiek dat geholpen wordt in de (semi-)residentiële GGZ (klinische behandeling) ontbreken.

Volgens de opgave van de 18 ambulante instellingen hebben in 1994 ruim 1300 personen gebruik gemaakt van de ambulante hulpverlening, waarbij seksueel geweld problematiek een rol speelde.

Als we de gegevens over het aantal geholpen cliënten extrapoleren naar het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is dat deze hulp verlenen aan slachtoffers van seksueel geweld (zie tabel 8.1, rechter kolom), dan is in deze provincie in 1994 naar schatting **minimaal aan 1.690 personen** ambulante hulp verleend, (mede) in verband met een seksueel geweld problematiek⁶⁷.

In Noord-Holland zijn 440 bedden beschikbaar in de vrouwenopvang. Dit is 67% van de totale opvangcapaciteit in Noord-Holland (660 bedden). Twee instellingen, met tezamen 80 bedden, bieden naast opvang ook psychosociale of psychiatrische behandeling aan.

Uitgaande van het gemiddelde gegeven dat 50% van deze bedden bestemd is voor volwassen vrouwen (en 50% voor hun kinderen), dat vrouwen gemiddeld 11 weken in de opvang verblijven⁶⁸ en onder de aanname dat de opvangbedden gedurende het gehele jaar bezet zijn, komen we tot een aantal van **maximaal 1040 vrouwen** dat in 1994 is opgevangen in de vrouwenopvang.

8.5 Samenwerking tussen instellingen

Uit de enquêtegegevens, die zijn aangevuld met gegevens uit schriftelijk materiaal, blijkt dat in Noord-Holland sprake is van minstens 16 samenwerkingsverbanden die zich bezighouden met (hulpverlening bij) seksueel geweld.

Van deze 16 verbanden hebben 11 verbanden een regionaal werkgebied, 3 verbanden hebben een lokaal werkgebied (stad) en 2 werken op stadsdeelniveau (Amsterdam).

Zorgprogramma VHV (in ontwikkeling)⁶⁹

In Amsterdam (Zuid - Nieuw West) is vanuit de RIGG en SIGRA een zorgprogramma *'Zorgprogramma's en VHV bij trauma's als gevolg van seksueel geweld'* in ontwikkeling.

Participanten zijn: Psychiatrisch Centrum Amsterdam (PCA), 1 APZ, 1 PAAZ, 1 verslavingskliniek (Jellinek), RIBW en RIAGG.

67 Deze extrapolatie houdt in dat voor de instellingen waarvan het aantal geholpen "cliënten" bekend is, het gemiddeld aantal cliënten per instelling is berekend. Dit gemiddelde is vervolgens vermenigvuldigd met het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is dat zij een aanbod hebben.

68 Bron: Federatieve Opvang, 1994.

69 Aangezien het initiatieven betreft die nog in een ontwikkelingsfase zijn, zijn de betreffende participanten (tenzij zij reeds andere vormen van hulp op het gebied van seksueel geweld uitvoeren) **niet** opgenomen in het overzicht van aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld.

9 Provincie Zuid-Holland

9.1 Bronnen

- Literatuur: Seksuele Mishandeling, telefoonnummers Rotterdam (april 1993)
Uitdraai VGC Sara (juni 1995)
Verwijsgids vrouwenhulpverlening bij seksueel geweld Den Haag (update 1995)
Gids ambulant groepsaanbod en dagbehandeling seksueel geweld (1995)
Lokale sociale kaarten Dordrecht en Leiden (alleen groepenaanbod) (1994)
Onderzoek 'Opvang en hulpverlening na seksueel geweld', Provinciale Raad Zuid-Holland (1994)
- Enquête: Ambulante instellingen: 56
Respons: 54 % (30 instellingen)⁷⁰

De schriftelijke informatie over Zuid-Holland is redelijk recent. Het beeld van de grote steden Den Haag en Rotterdam is redelijk compleet. Voor de rest van de provincie geldt, dat de beschikbare informatie nogal versnipperd is: er bestaat geen provinciaal overzicht. Door het combineren van alle bronnen krijgen we toch een redelijk totaalbeeld van de gehele provincie Zuid-Holland.

De respons op de enquête is ongeveer gelijk aan het landelijk gemiddelde van 52%.

Dit is met name te danken aan de hoge responspercentages in de grote steden (Den Haag: 75 %, Rotterdam: 60 %).

9.2 Aanbieders van hulp

In tabel 9.1 valt te lezen hoeveel potentiële reguliere aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld aanwezig zijn in de provincie, en welk deel van deze aanbieders (c.q. instellingen⁷¹) volgens onze informatie een specifiek aanbod heeft voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld (en eventueel mensen in hun omgeving).

⁷⁰ Te weten: 4 ambulante FIOM; 10 RIAGG-lokaties en 16 AMW-instellingen.

⁷¹ Het aantal vrijgevestigde hulpverleners is niet geïnterviewd, daar dit praktisch onmogelijk bleek.

Tabel 9.1: Aanbieders provincie Zuid-Holland

Type instelling	Aanwezige instellingen	Aanbieders van hulp bij seksueel geweld	
		Absoluut	%
Ambulant 1e/2e lijn	56	29	52
- RIAGG	23	13	
- AMW	29	12	
- ambulante FIOM	4	4	
(Semi-)residentiële GGZ	15	5	33
Maatschappelijke opvang	19	14	74
Totaal aanbieders	90	48	53

Uit de tabel blijkt dat van de in deze provincie aanwezige hulpaanbieders ongeveer de helft een specifiek aanbod heeft voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld. In Zuid-Holland is het percentage vrouwenopvangvoorzieningen opvallend hoog (74%). In de ambulante sector heeft ten minste 52% van de instellingen een specifiek aanbod voor slachtoffers.

Wij troffen 5 (semi-) residentiële GGZ-voorzieningen aan met een aanbod specifiek voor slachtoffers van seksueel geweld.

9.3 Het type aangeboden hulp

Om te kunnen beoordelen of er in de provincie sprake is van een 'afdekkend aanbod' is het type hulp dat door de verschillende instellingen wordt aangeboden ingedeeld naar 5 hoofdtypen⁷².

⁷² Deze indeling volgt in grote lijnen de functionele indeling die gehanteerd wordt in het wetsvoorstel Modernisering Zorgaanspraken, en die ook is overgenomen in het Werkprogramma VHV van VWS (1993).

Tabel 9.2: Aanbod naar type, provincie Zuid-Holland

Type aanbod	Aantal instellingen	Type instellingen
Eerste (crisis)opvang*	3	2 x AMW, 1 x THD-SG
Ambulante behandeling	31	4 x FIOM, 13 x RIAGG, 12 x AMW
- individueel/slachtoffers	26	
- groep/slachtoffers	26	
- systeem (relatie/gezin)	13	
- hulp aan omgeving	8	
(totaal aantal groepen: 34)		
Dag/deeltijd behandeling	2	1 x psych.centrum, 1 x AFZ
Klinische behandeling	3	2 x APZ, 1 x verslavingszorg
Praktische begeleiding	25	
- ambulant	11	AMW
- met opvang	14	vrouwenopvang

* Betreft eerste telefonische of ambulante opvang door de reguliere hulpverlening (dus exclusief politie, slachtofferhulp of vrijwillige (crisis)opvangprojecten).

In de provincie Zuid-Holland is voorzien in alle door ons onderscheiden hoofdtypen van hulp.

9.4 Omvang van de geboden hulp

In tabel 9.3 wordt een schatting gemaakt van het aantal cliënten dat in 1994 gebruik heeft gemaakt van vormen van **reguliere ambulante hulp**, (mede) in verband met seksueel geweld problematiek. Het kan daarbij gaan om hulp die expliciet op een seksueel geweld thema gericht is (zoals bijvoorbeeld deelname aan een incest-verwerkingsgroep), maar ook om mensen die met een andere hulpvraag zijn binnengekomen, maar waarbij volgens de hulpverleners ook sprake is van een seksueel geweld problematiek.

Daartoe is in de enquête onder de ambulante instellingen aan alle instellingen⁷³ gevraagd een schatting te maken van het *totaal aantal cliënten* in 1994 waarbij een seksueel geweld problematiek (mede) een rol speelde in de hulpvraag.

De omvang van de hulpvraag in de **maatschappelijke opvang** is bepaald aan de hand van gegevens uit het NIZW-vademecum Maatschappelijke Opvang. In tabel 9.3 wordt weergegeven *hoeveel bedden* beschikbaar zijn in de algemene vrouwenopvang (Vrouwenopvang totaal)⁷⁴. Daaronder wordt vermeld hoeveel bedden er beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die onderdak en praktische begeleiding bieden, en hoeveel bedden beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die daarnaast ook vormen van psychosociale of psychiatrische

⁷³ Dus ook aan instellingen die te kennen gaven dat zij geen specifiek aanbod verzorgden, maar een eventuele seksueel geweld problematiek 'meenemen' in de reguliere hulpverlening.

⁷⁴ Het betreft het totaal aantal beschikbare bedden voor vrouwen en hun kinderen. Over het algemeen is daarvan circa 50% gereserveerd voor vrouwen en 50% voor kinderen. De gemiddelde verblijfsduur van vrouwen in de algemene vrouwenopvang bedroeg in 1993 ongeveer 11 weken (bron: Federatie opvang, 1993).

behandeling aanbieden (opvang en behandeling)⁷⁵.

Tabel 9.3: Geschatte omvang van de hulp, provincie Zuid-Holland

Reguliere ambulante hulp	Aantal cliënten	Aantal aanbieders*
Totaal cliënten**	1950	26
- individuele behandeling	1025	
- groepen	305	
- systemen	75	
Maatschappelijke opvang	Aantal bedden***	Aantal instellingen
Vrouwenopvang totaal	450	14
- opvang en begeleiding	370	11
- opvang en behandeling	80	3
Overigen	onbekend	1
- jongerenopvang incest	onbekend	1

* Aantal aanbieders waarvan het aantal cliënten per type aanbod bekend is.

** Het totaal wijkt af van de som der delen omdat:

- a ook het aantal cliënten is meegeteld dat gebruik maakt van het reguliere aanbod, en waarbij sprake is van een achterliggende seksueel geweld problematiek.
- b cliënten soms gebruik maken van meerdere vormen van hulp (individueel + groep + systeem).

*** Meestal is circa 50-60% daarvan gereserveerd voor kinderen van de opgevangen vrouwen.

Het beeld dat uit de tabel naar voren komt is onvolledig:

- gegevens over het aantal cliënten met een seksueel geweld problematiek dat geholpen wordt in de (semi-)residentiële GGZ (klinische behandeling) ontbreken;
- niet alle ambulante instellingen met een aanbod hebben de vragen over aantallen cliënten beantwoord.

Op basis van de ons bekende gegevens zijn in Zuid-Holland in 1994 minstens 1930 personen ambulant behandeld in verband met een seksueel geweld problematiek. Als we de gegevens over het aantal geholpen cliënten extrapoleren naar het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is, dat deze hulp verlenen aan slachtoffers van seksueel geweld (zie tabel 9.1, rechter kolom), dan is in deze provincie in 1994 naar schatting **minimaal aan 2.150 personen** ambulante hulp verleend, (mede) in verband met een seksueel geweld problematiek⁷⁶.

In Zuid-Holland zijn 450 bedden beschikbaar in vrouwenopvangvoorzieningen die zich (ook) richten op slachtoffers van seksueel geweld. Dit is 80% van de totale opvangcapaciteit in Zuid-Holland (565 bedden). In Zuid-Holland zijn drie opvangvoorzieningen die naast opvang ook psychosociale of psychiatrische behandeling aanbieden aan de slachtoffers.

Uitgaande van het gemiddelde gegeven dat 50% van deze bedden bestemd is voor volwassen vrouwen (en 50% voor hun kinderen), dat vrouwen gemiddeld 11

⁷⁵ Het betreft grotendeels FIOM-huizen.

⁷⁶ Deze extrapolatie houdt in dat voor de instellingen waarvan het aantal geholpen "cliënten" bekend is, het gemiddeld aantal cliënten per instelling is berekend. Dit gemiddelde is vervolgens vermenigvuldigd met het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is dat zij een aanbod hebben.

weken in de opvang verblijven⁷⁷ en onder de aanname dat de opvangbedden gedurende het gehele jaar bezet zijn, komen we tot een aantal van **maximaal 1060 vrouwen** dat in 1994 is opgevangen in de vrouwenopvang.

9.5 Samenwerking tussen instellingen

Uit de enquêtegegevens, die zijn aangevuld met gegevens uit schriftelijk materiaal, blijkt dat in Zuid-Holland sprake is van minstens 31 samenwerkingsverbanden die zich (onder meer) bezighouden met (hulpverlening bij) seksueel geweld.

Van deze verbanden functioneren er 10 op regionaal niveau, 3 verbanden hebben een grootstedelijk werkgebied, 13 verbanden hebben een lokaal (stedelijk) werkgebied en 5 verbanden werken wijkgericht (in de 2 grote steden).

Er zijn geen samenwerkingsverbanden op provinciaal niveau aangetroffen.

Zorgprogramma VHV (in ontwikkeling)⁷⁸

- Onder verantwoordelijkheid van 2 ziektekosten verzekeraars is eind 1994 in Den Haag het pilotproject *'Zorgprogramma voor slachtoffers van seksueel geweld'* gestart.

Participanten zijn: RIAGG, gemeente, VCG, Regionaal Steunpunt G.

- Op de Zuid-Hollandse Eilanden is een *'Zorgprogramma voor vrouwen met ernstige trauma's ten gevolge van seksueel geweldservaringen in het verleden'* in ontwikkeling.

Participanten zijn: RIGG, RIBW, RIAGG, GGD, AMW en 1 APZ.

- In de regio Delft wordt onder verantwoordelijkheid van de RIGG een *'Zorgprogramma voor vrouwen met ernstige trauma's als gevolg van seksueel misbruik, fysieke mishandeling en/of affectieve verwaarlozing in de jeugd'* ontwikkeld.

Participanten zijn: 2 psychiatrische centra, RIAGG, 1 PAAZ, 1 centrum voor verslavingszorg, AMW, RIBW.

⁷⁷ Bron: Federatieve Opvang, 1994.

⁷⁸ Aangezien het initiatieven betreft die nog in een ontwikkelingsfase zijn, zijn de betreffende participanten (tenzij zij reeds andere vormen van hulp op het gebied van seksueel geweld uitvoeren) niet opgenomen in het overzicht van aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld.

10 Provincie Zeeland

10.1 Bronnen

Literatuur: VHV in Zeeland (1991)
Enquête: Ambulante instellingen: 10
 Respons 60% (6 instellingen)⁷⁹

De schriftelijke informatie over provincie Zeeland is sterk verouderd (1991). De respons op de enquête is redelijk hoog (60%, tegen landelijk 52%). Bij het opstellen van de beschrijving van de situatie in Zeeland is dan ook uitgegaan van de enquêtegegevens.

10.2 Aanbieders van hulp

In tabel 10.1 valt te lezen hoeveel potentiële reguliere aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld aanwezig zijn in de provincie, en welk deel van deze aanbieders (c.q. instellingen⁸⁰) volgens onze informatie een specifiek aanbod heeft voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld.

Tabel 10.1: Aanbieders provincie Zeeland

Type instelling	Aanwezige instellingen		Aanbieders van hulp bij seksueel geweld	
	Absoluut		Absoluut	%
Ambulant 1e/2e lijn		10	5	50
- RIAGG	5		2	
- AMW	4		2	
- ambulante FIOM	1		1	
(Semi-)residentiële (G)GZ		2	0	0
Maatschappelijke opvang		4	1	25
Totaal aanbieders		16	6	38

Minstens de helft van de *ambulante* voorzieningen heeft een specifiek hulpaanbod voor slachtoffers van seksueel geweld.

Over een specifiek aanbod vanuit de (semi-)residentiële GGZ is ons niets bekend. In Zeeland is één vrouwenopvangvoorziening specifiek voor vrouwen (en hun kinderen). Deze voorziening richt zich op slachtoffers van (seksueel) geweld.

⁷⁹ Te weten: 1 ambulante FIOM; 3 RIAGG-lokaties en 2 AMW-instellingen.

⁸⁰ Het aantal vrijgevestigde hulpverleners is niet geïnventariseerd, daar dit praktisch onmogelijk bleek.

10.3 Het type aangeboden hulp

Om te kunnen beoordelen of er in de provincie sprake is van een 'afdekkend aanbod' is het type hulp dat door de verschillende instellingen wordt aangeboden ingedeeld naar 5 hoofdtypen⁸¹.

Tabel 10.2: Aanbod naar type, provincie Zeeland

Type aanbod	Aantal instellingen	Type instellingen
Eerste (crisis)opvang*	-	AMW
Ambulante behandeling	5	FIOM, 2 x RIAGG, 2 x AMW
- individueel/slachtoffers	5	
- groep/slachtoffers	3	
- systeem (relatie/gezin)	4	
- hulp aan omgeving	2	
(totaal aantal groepen: 6)		
Dag/deeltijd behandeling	-	
Klinische behandeling	-	
Praktische begeleiding	3	
- ambulante	2	AMW
- met opvang	1	vrouwenopvang

* Betreft eerste telefonische of ambulante opvang door de reguliere hulpverlening (dus exclusief politie, slachtofferhulp of vrijwillige (crisis)opvangprojecten).

Het hulpaanbod in Zeeland beperkt zich tot ambulante behandeling en praktische begeleiding van slachtoffers (al dan niet met opvang). Mogelijkheden voor dag/deeltijd behandeling en klinische behandeling (met opname) ontbreken.

10.4 Omvang van de geboden hulp

In tabel 10.3 wordt een schatting gemaakt van het aantal cliënten dat in 1994 gebruik heeft gemaakt van vormen van **reguliere ambulante hulp**, (mede) in verband met seksueel geweld problematiek. Het kan daarbij gaan om hulp die expliciet op een seksueel geweld thema gericht is (zoals bijvoorbeeld deelname aan een incest-verwerkingsgroep), maar ook om mensen die met een andere hulpvraag zijn binnengekomen, maar waarbij volgens de hulpverleners ook sprake is van een seksueel geweld problematiek.

Daartoe is in de enquête onder de ambulante instellingen aan alle instellingen⁸² gevraagd een schatting te maken van het *totaal aantal cliënten* in 1994 waarbij een seksueel geweld problematiek (mede) een rol speelde in de hulpvraag.

81 Deze indeling volgt in grote lijnen de functionele indeling die gehanteerd wordt in het wetsvoorstel Modernisering Zorgaanspraken, en die ook is overgenomen in het Werkprogramma VHV van VWS (1993).

82 Dus ook aan instellingen die te kennen gaven dat zij geen specifiek aanbod verzorgden, maar een eventuele seksueel geweld problematiek 'meenemen' in de reguliere hulpverlening.

De omvang van de hulpvraag in de **maatschappelijke opvang** is bepaald aan de hand van gegevens uit het NIZW-vademecum Maatschappelijke Opvang. In tabel 10.3 wordt weergegeven *hoeveel bedden* beschikbaar zijn in de algemene vrouwenopvang (Vrouwenopvang totaal)⁸³. Daaronder wordt vermeld hoeveel bedden er beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die onderdak en praktische begeleiding bieden, en hoeveel bedden beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die daarnaast ook vormen van psychosociale behandeling aanbieden (opvang seksueel geweld en behandeling)⁸⁴.

Tabel 10.3: Geschatte omvang van de hulp, provincie Zeeland (1994)

Reguliere ambulante hulp	Aantal cliënten	Aantal aanbieders*
Totaal cliënten**	400	5
- individuele behandeling	350	
- groepen	40	
- systemen	85	
Maatschappelijke opvang	Aantal bedden***	Aantal instellingen
Vrouwenopvang totaal	26	1
- opvang en begeleiding	26	
- opvang en behandeling	-	
Overigen	onbekend	1
- jongerenopvang incest	onbekend	

* Aantal aanbieders waarvan het aantal cliënten per type aanbod bekend is.

** Het totaal wijkt af van de som der delen omdat:

- a ook het aantal cliënten is meegeteld dat gebruik maakt van het reguliere aanbod, en waarbij sprake is van een achterliggende seksueel geweld problematiek.
- b cliënten soms gebruik maken van meerdere vormen van hulp (individueel + groep + systeem).

*** Meestal is circa 50-60% daarvan gereserveerd voor kinderen van de opgevangen vrouwen.

De 5 instellingen die gegevens verschaften over het aantal in 1994 geholpen cliënten komen met een totaalschatting van 400 personen die in 1994 een of meer vormen van *ambulante* hulp ontvingen, (mede) in verband met seksueel geweld-problematiek.

Als we de gegevens over het aantal geholpen cliënten extrapoleren naar het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is, dat deze hulp verlenen aan slachtoffers van seksueel geweld (zie tabel 10.1, rechter kolom), dan is in deze provincie in 1994 naar schatting **minimaal aan 400 personen** ambulante hulp verleend, (mede) in verband met een seksueel geweld problematiek⁸⁵.

Voorts zijn er 26 bedden beschikbaar in de vrouwenopvang.

83 Het betreft het totaal aantal beschikbare bedden voor vrouwen en hun kinderen. Over het algemeen is daarvan circa 50% gereserveerd voor vrouwen en 50% voor kinderen. De gemiddelde verblijfsduur van vrouwen in de algemene vrouwenopvang bedroeg in 1993 ongeveer 11 weken (bron: Federatie opvang, 1993).

84 Het betreft grotendeels FIOM-huizen.

85 Deze extrapolatie houdt in dat voor de instellingen waarvan het aantal geholpen "cliënten" bekend is, het gemiddeld aantal cliënten per instelling is berekend. Dit gemiddelde is vervolgens vermenigvuldigd met het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is dat zij een aanbod hebben.

Uitgaande van het gemiddelde gegeven dat 50 % van deze bedden bestemd is voor volwassen vrouwen (en 50% voor hun kinderen), dat vrouwen gemiddeld 11 weken in de opvang verblijven⁸⁶ en onder de aanname dat de opvangbedden gedurende het gehele jaar bezet zijn, komen we tot een aantal van **maximaal 60 vrouwen** dat in 1994 is opgevangen in de vrouwenopvang.

10.5 Samenwerking tussen instellingen

Uit de enquêtegegevens, die zijn aangevuld met gegevens uit schriftelijk materiaal, blijkt dat in de provincie Zeeland sprake is van minstens 8 samenwerkingsverbanden die zich (onder meer) bezighouden met (hulpverlening bij) seksueel geweld.

Van de 8 verbanden functioneren er 3 op provinciaal niveau en 5 verbanden hebben een lokaal of (sub-)regionaal werkgebied.

⁸⁶ Bron: Federatieve Opvang, 1994.

11 Provincie Noord-Brabant

11.1 Bronnen

Literatuur: Verwijsgids VHV Noord-Brabant (eind 1993)

Enquête: Ambulante instellingen: 38
 Respons 61 % (23 instellingen)⁸⁷

De schriftelijke informatie over provincie Noord-Brabant is redelijk recent, en is bovendien vrij gedetailleerd en uitgebreid.

De respons op de enquête is heel behoorlijk (61 % tegen 52 % landelijk). De combinatie van beide bronnen geeft dus een tamelijk volledig beeld van de situatie in Noord-Brabant.

11.2 Aanbieders van hulp

In tabel 11.1 valt te lezen hoeveel potentiële reguliere aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld aanwezig zijn in de provincie, en welk deel van deze aanbieders (c.q. instellingen⁸⁸) volgens onze informatie een specifiek aanbod heeft voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld.

Tabel 11.1: Aanbieders provincie Noord-Brabant

Type instelling	Aanwezige instellingen		Aanbieders van hulp bij seksueel geweld	
	Absoluut		Absoluut	%
Ambulant 1e/2e lijn	38		23	61
- RIAGG	11		7	
- AMW	25		14	
- ambulante FIOM	2		2	
(Semi-)residentiële (G)GZ	11		*2	18
Maatschappelijke opvang	18		7	39
Totaal aanbieders	67		32	48

* Het betreft één Algemeen Psychiatrisch Ziekenhuis (APZ) en één Psychotherapeutisch Centrum (PTC).

Noord-Brabant kent een relatief groot aantal hulp en opvangvoorzieningen (67 stuks).

Van 48 % daarvan staat vast dat zij een aanbod hebben voor slachtoffers van seksueel geweld. De ambulante sector is - zoals ook in de andere provincies het geval is - de belangrijkste aanbieder.

⁸⁷ Te weten: 2 ambulante FIOM; 15 AMW-instellingen; 6 RIAGG-lokaties.

⁸⁸ Het aantal vrijgevestigde hulpverleners is niet geïnventariseerd, daar dit praktisch onmogelijk bleek.

11.3 Het type aangeboden hulp

Om te kunnen beoordelen of er in de provincie sprake is van een 'afdekkend aanbod' is het type hulp dat door de verschillende instellingen wordt aangeboden ingedeeld naar 5 hoofdtypen⁸⁹.

Tabel 11.2: Aanbod naar type, provincie Noord-Brabant

Type aanbod	Aantal instellingen	Type instellingen
Eerste (crisis)opvang*	2	RIAGG, 7 x 24 uur
Ambulante behandeling	21	Alle ambulante instellingen + APZ + PTC
- individueel/slachtoffers	18	
- groep/slachtoffers	14	
- systeem (relatie/gezin)	2	
- hulp aan omgeving	2	
(totaal aantal groepen: 23)		
Dag/deeltijd behandeling	1	PTC
Klinische behandeling	2	APZ, PTC
Praktische begeleiding	16	
- ambulante	9	AMW
- met opvang	7	vrouwenopvang

* Betreft eerste telefonische of ambulante opvang door de reguliere hulpverlening (dus exclusief politie, slachtofferhulp of vrijwillige (crisis)opvangprojecten).

In Noord-Brabant zijn alle door ons onderscheiden hoofdtypen van hulp aanwezig.

11.4 Omvang van de geboden hulp

In tabel 11.3 wordt een schatting gemaakt van het aantal cliënten dat in 1994 gebruik heeft gemaakt van vormen van **reguliere ambulante hulp**, (mede) in verband met seksueel geweld problematiek. Het kan daarbij gaan om hulp die expliciet op een seksueel geweld thema gericht is (zoals bijvoorbeeld deelname aan een incest-verwerkingsgroep), maar ook om mensen die met een andere hulpvraag zijn binnengekomen, maar waarbij volgens de hulpverleners ook sprake is van een seksueel geweld problematiek.

Daartoe is in de enquête onder de ambulante instellingen aan alle instellingen⁹⁰ gevraagd een schatting te maken van het *totaal aantal cliënten* in 1994 waarbij een seksueel geweld problematiek (mede) een rol speelde in de hulpvraag.

De omvang van de hulpvraag in de **maatschappelijke opvang** is bepaald aan de hand van gegevens uit het NIZW-vademecum Maatschappelijke Opvang. In tabel

89 Deze indeling volgt in grote lijnen de functionele indeling die gehanteerd wordt in het wetsvoorstel Modernisering Zorgaanspraken, en die ook is overgenomen in het Werkprogramma VHV van VWS (1993).

90 Dus ook aan instellingen die te kennen gaven dat zij geen specifiek aanbod verzorgden, maar een eventuele seksueel geweld problematiek 'meenemen' in de reguliere hulpverlening.

11.3 wordt weergegeven *hoeveel bedden* beschikbaar zijn in de algemene vrouwenopvang (Vrouwenopvang totaal)⁹¹. Daaronder wordt vermeld hoeveel bedden er beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die onderdak en praktische begeleiding bieden, en hoeveel bedden beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die daarnaast ook vormen van psychosociale of psychiatrische behandeling aanbieden (opvang en behandeling)⁹².

Tabel 11.3: Geschatte omvang van de hulp, provincie Noord-Brabant (1994)

Reguliere ambulante hulp	Aantal cliënten	Aantal aanbieders*
Totaal cliënten**	900	19
- individuele behandeling	520	
- groepen	110	
- systemen	100	
Maatschappelijke opvang	Aantal bedden***	Aantal instellingen
Vrouwenopvang totaal	276	7
- opvang en begeleiding	180	6
- opvang en behandeling	96	1

* Aantal aanbieders waarvan het aantal cliënten per type aanbod bekend is.

** Het totaal wijkt af van de som der delen omdat:

a ook het aantal cliënten is meegeteld dat gebruik maakt van het reguliere aanbod, en waarbij sprake is van een achterliggende seksueel geweld problematiek.

b cliënten soms gebruik maken van meerdere vormen van hulp (individueel + groep + systeem).

*** Meestal is circa 50-60% daarvan gereserveerd voor kinderen van de opgevangen vrouwen.

Het beeld dat uit de tabel naar voren komt is onvolledig, met name gegevens over het aantal cliënten met een seksueel geweld problematiek dat geholpen wordt in de (semi-)residentiële GGZ (klinische behandeling) ontbreken.

Uit de gegeven antwoorden blijkt dat 19 van de geënquêteerde ambulante instellingen in 1994 zo'n 900 personen hebben geholpen die (onder meer) kampten met seksueel geweld problematiek.

Als we de gegevens over het aantal geholpen cliënten extrapoleren naar het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is, dat deze hulp verlenen aan slachtoffers van seksueel geweld (zie tabel 11.1, rechter kolom), dan is in deze provincie in 1994 naar schatting **minimaal aan 1.080 personen** ambulante hulp verleend, (mede) in verband met een seksueel geweld problematiek⁹³.

Daarnaast beschikt Noord-Brabant over een aanzienlijke opvangcapaciteit specifiek voor vrouwen: met 276 bedden komt men landelijk op de tweede plaats (na

91 Het betreft het totaal aantal beschikbare bedden voor vrouwen en hun kinderen. Over het algemeen is daarvan circa 50% gereserveerd voor vrouwen en 50% voor kinderen. De gemiddelde verblijfsduur van vrouwen in de algemene vrouwenopvang bedroeg in 1993 ongeveer 11 weken (bron: Federatie opvang, 1993).

92 Het betreft grotendeels FIOM-huizen.

93 Deze extrapolatie houdt in dat voor de instellingen waarvan het aantal geholpen "cliënten" bekend is, het gemiddeld aantal cliënten per instelling is berekend. Dit gemiddelde is vervolgens vermenigvuldigd met het totaal aantal ambulante instellingen waarvan bekend is dat zij een aanbod hebben.

Amsterdam). Dit is 55% van de totale opvangcapaciteit in Noord-Brabant (506 bedden).

Uitgaande van het gemiddelde gegeven dat 50% van deze bedden bestemd is voor volwassen vrouwen (en 50% voor hun kinderen), dat vrouwen gemiddeld 11 weken in de opvang verblijven⁹⁴ en onder de aanname dat de opvangbedden gedurende het gehele jaar bezet zijn, komen we tot een aantal van **maximaal 650 vrouwen** dat in 1994 is opgevangen in de vrouwenopvang.

11.5 Samenwerking tussen instellingen

Uit de enquêtegegevens, die zijn aangevuld met gegevens uit schriftelijk materiaal, blijkt dat in de provincie Noord-Brabant sprake is van minstens 14 verschillende samenwerkingsverbanden die zich (onder meer) bezighouden met (hulpverlening bij) seksueel geweld.

Van de 14 verbanden functioneert er 1 op provinciaal niveau, 3 verbanden hebben een (sub-)regionaal werkgebied en 10 verbanden hebben een lokaal werkgebied.

Zorgprogramma VHV (in ontwikkeling)⁹⁵

In de regio Eindhoven en de Kempen is, onder verantwoordelijkheid van een APZ en de RIAGG, een *'Zorgprogramma voor vrouwen met ernstige trauma's als gevolg van seksueel misbruik, fysieke mishandeling en/of fysieke verwaarlozing in de jeugd'* in ontwikkeling. (Daarnaast is een *'Zorgprogramma voor meisjes met ernstige trauma's als gevolg van seksueel misbruik, fysieke mishandeling en/of fysieke verwaarlozing'* in voorbereiding.)

Participanten zijn: APZ, RIAGG, autonome VHV-organisatie, AMW, FIOM, Eindhovens Psychologisch Instituut, verslavingszorg, RIBW, Brabants Ondersteuningsinstituut Zorg (BOZ) en RIGG.

94 Bron: Federatieve Opvang, 1994.

95 Aangezien het initiatieven betreft die nog in een ontwikkelingsfase zijn, zijn de betreffende participanten (tenzij zij reeds andere vormen van hulp op het gebied van seksueel geweld uitvoeren) **niet** opgenomen in het overzicht van aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld.

12 Provincie Limburg

12.1 Bronnen

Literatuur: De westelijke mijnstreek: activiteiten voor vrouwen in kaart gebracht, december 1993

Enquête: Ambulante instellingen: 24
Respons: 50% (12 instellingen)⁹⁶

De schriftelijke informatie over de provincie Limburg is beperkt tot de Westelijke Mijnstreek (Sittard e.o.). In deze gids wordt overigens ook wel aanbod van buiten de regio beschreven.

De respons op de enquête (50%) is vrijwel gelijk aan het landelijk gemiddelde (52%). Met name de RIAGG's in Limburg hebben goed gereageerd. De respons vanuit het AMW is daarentegen relatief laag (43% tegen 51% landelijk). Al met al kan gesteld worden dat het beeld van Limburg in elk geval incompleet is wat betreft het aanbod vanuit het AMW. Van het aanbod van RIAGG's en FIOM is wel een redelijk compleet beeld gekregen.

12.2 Aanbieders van hulp

In tabel 12.1 valt te lezen hoeveel potentiële reguliere aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld aanwezig zijn in de provincie, en welk deel van deze aanbieders (c.q. instellingen⁹⁷) volgens onze informatie een specifiek aanbod heeft voor volwassen slachtoffers van seksueel geweld.

Tabel 12.1: Aanbieders provincie Limburg

Type instelling	Aanwezige instellingen		Aanbieders van hulp bij seksueel geweld	
	Absoluut		Absoluut	%
Ambulant 1e/2e lijn	24		10	42
- RIAGG	8		4	
- AMW	14		4	
- ambulante FIOM	2		2	
(Semi-)residentiële (G)GZ	5	2	*1(?)	20
Maatschappelijke opvang	8		4	50
Totaal aanbieders	34		15	44

* Experimenteel project VHV in herstellingsoord Mutsaersoord-Venlo. Niet geheel duidelijk of seksueel geweld daarbinnen een thema is.

⁹⁶ Te weten: 2 ambulante FIOM. 4 RIAGG-lokaties en 6 AMW-instellingen.

⁹⁷ Het aantal vrijgevestigde hulpverleners is niet geïnventariseerd, daar dit praktisch onmogelijk bleek.

Uit de tabel blijkt dat 44% van de in Limburg aanwezige potentiële aanbieders van hulp, bekend is dat zij ook een aanbod hebben voor slachtoffers van seksueel geweld.

12.3 Het type aangeboden hulp

Om te kunnen beoordelen of er in de provincie sprake is van een 'afdekkend aanbod' is het type hulp dat door de verschillende instellingen wordt aangeboden ingedeeld naar 5 hoofdtypen⁹⁸.

Tabel 12.2: Aanbod naar type, provincie Limburg

Type aanbod	Aantal instellingen	Type instellingen
Eerste (crisis)opvang*	-	-
Ambulante behandeling	10	2 x FIOM, 4 x RIAGG, 4 x AMW
- individueel/slachtoffers	10	
- groep/slachtoffers	7	
- systeem (relatie/gezin)	8	
- hulp aan omgeving	5	
(totaal aantal groepen: 9)		
Dag/deeltijd behandeling	-	
Klinische behandeling	1	herstellingsoord
Praktische begeleiding	8	
- ambulante	4	AMW
- met opvang	4	vrouwenopvang

* Betreft eerste telefonische of ambulante opvang door de reguliere hulpverlening (dus exclusief politie, slachtofferhulp of vrijwillige (crisis)opvangprojecten).

Over de aan- of afwezigheid van eerste crisisopvang in de reguliere sector is ons niets bekend. In de literatuur (alleen Westelijke Mijnstreek) kwamen wij alleen een niet-reguliere organisatie tegen die zich bezighoudt met de eerste opvang van slachtoffers van seksueel geweld.

Het is onduidelijk of er ook een klinisch behandelingsaanbod is voor slachtoffers van seksueel geweld. Binnen het maatschappelijk opvang circuit is er in elk geval geen voorziening voor slachtoffers die (ook) psychosociale of psychiatrische behandeling aanbiedt. Wij zijn geen aanbod van dag/deeltijd behandeling tegengekomen in Limburg.

⁹⁸ Deze indeling volgt in grote lijnen de functionele indeling die gehanteerd wordt in het wetsvoorstel Modernisering Zorgaanpakken, en die ook is overgenomen in het Werkprogramma VHV van VWS (1993).

12.4 Omvang van de geboden hulp

In tabel 12.3 wordt een schatting gemaakt van het aantal cliënten dat in 1994 gebruik heeft gemaakt van vormen van **reguliere ambulante hulp**, (mede) in verband met seksueel geweld problematiek. Het kan daarbij gaan om hulp die expliciet op een seksueel geweld thema gericht is (zoals bijvoorbeeld deelname aan een incest-verwerkingsgroep), maar ook om mensen die met een andere hulpvraag zijn binnengekomen, maar waarbij volgens de hulpverleners ook sprake is van een seksueel geweld problematiek.

Daartoe is in de enquête onder de ambulante instellingen aan alle instellingen⁹⁹ gevraagd een schatting te maken van het *totaal aantal cliënten* in 1994 waarbij een seksueel geweld problematiek (mede) een rol speelde in de hulpvraag.

De omvang van de hulpvraag in de **maatschappelijke opvang** is bepaald aan de hand van gegevens uit het NIZW-vademecum Maatschappelijke Opvang. In tabel 12.3 wordt weergegeven *hoeveel bedden* beschikbaar zijn in de algemene vrouwenopvang (Vrouwenopvang totaal)¹⁰⁰. Daaronder wordt vermeld hoeveel bedden er beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die onderdak en praktische begeleiding bieden, en hoeveel bedden beschikbaar zijn in vrouwenopvangvoorzieningen die daarnaast ook vormen van psychosociale of psychiatrische behandeling aanbieden (opvang en behandeling)¹⁰¹.

Tabel 12.3: Geschatte omvang van de hulp, provincie Limburg (1994)

Reguliere ambulante hulp	Aantal cliënten	Aantal aanbieders*
Totaal cliënten**	730	
- individuele behandeling	250	
- groepen	105	
- systemen	77	10

Maatschappelijke opvang	Aantal bedden***	Aantal instellingen
Vrouwenopvang totaal	273	4
- opvang en begeleiding	273	4
- opvang en behandeling	-	-

* Aantal aanbieders waarvan het aantal cliënten per type aanbod bekend is.

** Het totaal wijkt af van de som der delen omdat:

a ook het aantal cliënten is meegeteld dat gebruik maakt van het reguliere aanbod, en waarbij sprake is van een achterliggende seksueel geweld problematiek.

b cliënten soms gebruik maken van meerdere vormen van hulp (individueel + groep + systeem).

*** Meestal is circa 50-60% daarvan gereserveerd voor kinderen van de opgevangen vrouwen.

99 Dus ook aan instellingen die te kennen gaven dat zij geen specifiek aanbod verzorgden, maar een eventuele seksueel geweld problematiek 'meenemen' in de reguliere hulpverlening.

100 Het betreft het totaal aantal beschikbare bedden voor vrouwen en hun kinderen. Over het algemeen is daarvan circa 50% gereserveerd voor vrouwen en 50% voor kinderen. De gemiddelde verblijfsduur van vrouwen in de algemene vrouwenopvang bedroeg in 1993 ongeveer 11 weken (bron: Federatie opvang, 1993).

101 Het betreft grotendeels FIOM-huizen.

Het beeld dat uit de tabel naar voren komt is onvolledig; met name gegevens over het aantal cliënten met een seksueel geweld problematiek dat geholpen wordt in de (semi-)residentiële GGZ (klinische behandeling) ontbreken.

Op basis van de enquêtegegevens (10 ambulante aanbieders) komen we tot **minstens 730 personen** die in 1994 gebruik hebben gemaakt van ambulante hulp, (mede) in verband met een seksueel geweld problematiek.

In Limburg zijn in de maatschappelijke opvang 273 bedden specifiek beschikbaar voor vrouwen (en hun kinderen).

Uitgaande van het gemiddelde gegeven dat 50% van deze bedden bestemd is voor volwassen vrouwen (en 50% voor hun kinderen), dat vrouwen gemiddeld 11 weken in de opvang verblijven¹⁰² en onder de aanname dat de opvangbedden gedurende het gehele jaar bezet zijn, komen we tot een aantal van **maximaal 645 vrouwen** dat in 1994 is opgevangen in de vrouwenopvang.

12.5 Samenwerking tussen instellingen

Uit de enquêtegegevens, die zijn aangevuld met gegevens uit schriftelijk materiaal, blijkt dat in de provincie Limburg sprake is van minstens 11 samenwerkingsverbanden die zich bezighouden met seksueel geweld. Alle 11 verbanden hebben een regionaal werkgebied. Er zijn geen samenwerkingsverband op provinciaal niveau aangetroffen.

Zorgprogramma VHV (in ontwikkeling)¹⁰³

- In Limburg is een pilotproject 'VHV aan vrouwen met seksueel gewelds-ervaringen' gestart.
Participanten: 1 psychiatrisch Centrum en 1 RIAGG.
- In Maastricht is een 'Zorgprogramma vrouwen met seksueel geweld ervaring' in ontwikkeling.
Participanten: 1 APZ, RIAGG.

¹⁰² Bron: Federatieve Opvang, 1994.

¹⁰³ Aangezien het initiatieven betreft die nog in een ontwikkelingsfase zijn, zijn de betreffende participanten (tenzij zij reeds andere vormen van hulp op het gebied van seksueel geweld uitvoeren) niet opgenomen in het overzicht van aanbieders van hulp aan slachtoffers van seksueel geweld.

Bijlage

Geraadpleegde literatuur

Friesland

- Wegwijzer Vrouwenhulpverlening en hulp na seksueel geweld (december 1994)
- Groepenboekje hulpverlening na seksueel geweld (1994)

Groningen

- Zorg in Groningen 1994/1995

Drenthe

- Verwijsbrochure seksueel geweld, regio Z-W Drenthe (nov. 1994)

Overijssel

- Verwijsgids vrouwen & meiden hulpverlening Overijssel, 1995

Gelderland

- Verwijsgids Vrouwenhulpverlening Gelderland (1992)

Flevoland

- Zorggids Flevoland (1993)

Utrecht

- Sociale kaart Vrouwenhulpverlening en vrouwengezondheidszorg, Provincie Utrecht, (update) juni 1995
- Overzicht incest therapiegroepen Provincie Utrecht, 1994-1995

Noord-Holland

- Groepenhulpverlening Amsterdam (1994)
- Seksueel geweld: Wegwijzer voor verwijzers, Amstelland en Meerlanden (1994)
- Wegwijzer Vrouwenhulpverlening Zaanstreek en Purmerend (1994)

Zuid-Holland

- Seksuele Mishandeling, telefoonnummers Rotterdam (april 1993)
- Uitdraai VGC Sara (juni 1995)
- Verwijsgids vrouwenhulpverlening bij seksueel geweld Den Haag (update 1995)
- Gids ambulante groepsaanbod en dagbehandeling seksueel geweld (1995)
- Lokale sociale kaarten Dordrecht en Leiden (alleen groepenaanbod) (1994)
- Onderzoek 'Opvang en hulpverlening na seksueel geweld', Provinciale Raad Zuid-Holland (1994)

Zeeland

- Vrouwenhulpverlening in Zeeland (1991)

Noord-Brabant

- Verwijsgids Vrouwenhulpverlening Noord-Brabant (eind 1993)

Limburg

- De westelijke mijnstreek: activiteiten voor vrouwen in kaart gebracht, december 1993